

A large mosaic of Jesus Christ with long brown hair and a beard, wearing a blue and gold robe, set against a gold background. The mosaic is partially visible on the left side of the cover.

Matthäus Passion

J.S. Bach

Koorvereniging Bergen

Begeleidingsorkest voor Noord-Holland
Dirigent Pieter-Jan Olthof

Jan van Elsacker
Martijn Sanders
Lauren Armishaw
Lien Haegeman
Stephan Adriaens
Pieter Hendriks

Evangelist
Christuspartij
Sopraan
Alt
Tenor
Bas

A smaller mosaic of a figure, possibly a saint or evangelist, wearing a dark robe and holding a book, set against a gold background. The figure is positioned in the lower right quadrant of the cover.

www.koorverenigingbergen.nl

Zuiver maatwerk

Exclusief **SieMatic** en **SK-line** dealer

www.schuurmankeukens.nl

Fluorietweg 29, 1812 RR Alkmaar, tel. 072 541 23 03

 Schuurman
KEUKENS

Fermento
biologisch met zorg bereid

Vier Pasen samen!

Met ons lekkere brood, Banket of lunch...

KOORVERENIGING BERGEN

Matthäus-Passion

Koorvereniging Bergen

Kinderkoor bestaande uit scholieren uit Bergen e.o.

Solisten

Evangelist	Jan van Elsacker
Christus	Martijn Sanders
Sopraan	Lauren Bradshaw
Alt	Lien Haegeman
Tenor	Stephan Adriaens
Bas	Pieter Hendriks

Begeleidingsorkest voor Noord-Holland

Dirigent	Pieter-Jan Olthof
----------	-------------------

Met dank aan

Heleen Koele - workshops
 Felicity Goodwin - repetitor
 Arianne Allijn - begeleiding kinderkoor

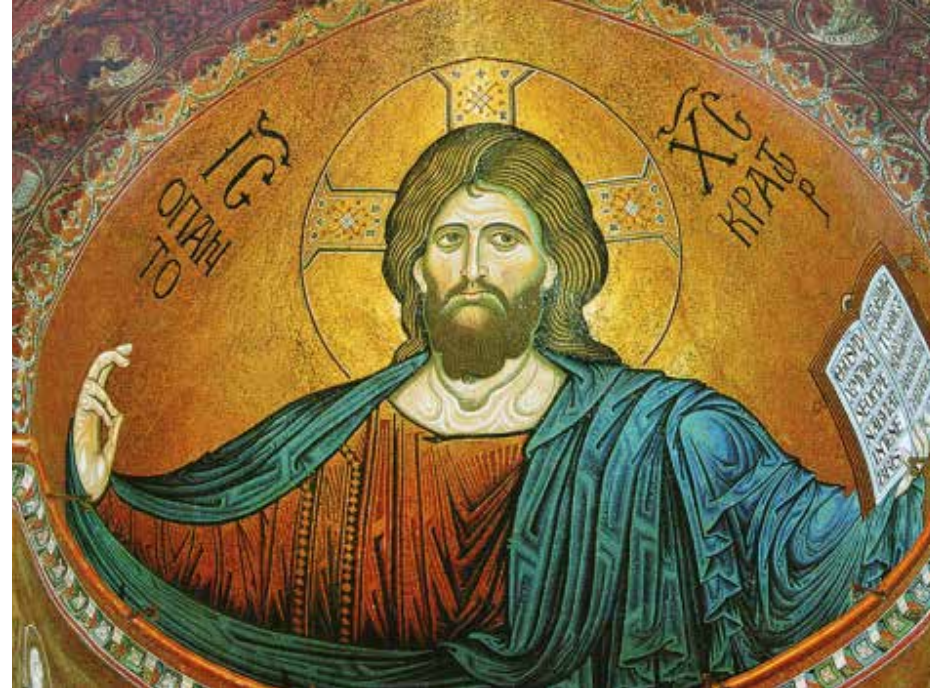
Sponsors:

Praktijk Nijdam, Bergen Fysiotherapie
 Marenka BV
 Eerste Bergensche Boekhandel
 Slagerij Patrick Lagrand
 Salon De Schelp, praktijk voor huidverbetering

www.koorverenigingbergen.nl
info@koorverenigingbergen.nl

Coverontwerp: José Segerink
 Foto: Kathedraal van Monreale Sicilië
 Opmaak en drukwerk: Jos Noijens Vormgevers

Dit concert is mede mogelijk gemaakt door

Welkom

Vanavond zingt Koorvereniging Bergen alweer voor de 7de keer de Matthäus Passion met Pieter-Jan Olthof als dirigent. Sinds 2003 is het een traditie dat er elke 2 jaar een Passie van Bach op het repertoire staat en meestal is dat de Matthäus Passion.

We prijzen ons gelukkig met een dirigent die zoveel weet van de Matthäus Passion en altijd de verdieping zoekt. Steeds opnieuw onderzoekt hij wat Bach te zeggen heeft en hoe we de uitvoering het beste gestalte kunnen geven. Doordat we ons als koor blijven ontwikkelen kan Pieter-Jan voor elke uitvoering nieuwe dingen van ons vragen. Dat maakt de repetities op de maandagavonden altijd interessant en buitengewoon prettig.

Onze ambitie is om via de muziek verhalen te vertellen die ons, en u ook hoop ik, raken. Verhalen die het aardse verbinden met het onstoffelijke en soms onbegrijpelijke. Muziek gaat het weten voorbij en kan ons troost bieden, inspireren, tot rust maar ook tot extase brengen. Als er

één werk is dat al die mogelijkheden in zich heeft dan is het wel de Matthäus Passion van Bach. We hopen dat u geniet vanavond.

Op 10 november voeren we heel andere werken uit: The Music Makers van E. Elgar en Psyché van C. Franck. Lijkt het u wat om mee te zingen met ons? Meldt u dan aan. Verder in dit boekje en ook op de website: www.koorverenigingbergen.nl vindt u daar meer informatie over. De jaren daarna staan de concerten weer in het teken van Bach met als hoogtepunt de uitvoering van de Hohe Messe ter ere van ons 100-jarig jubileum in 2019.

We hopen dat u ons blijft steunen door uw aanwezigheid bij onze concerten en wensen u een mooie avond.

Berenda Dekkers
voorzitter

Koorvereniging Bergen

Het koor bestaat uit ongeveer 125 leden in de leeftijd van 18 tot 80 jaar. De oudere leden hebben het koor gemaakt tot wat het is, de jongere leden vormen een welkome versterking. Koorvereniging Bergen is een ambitieus koor en investeert in kwaliteitsontwikkeling van de leden. Zo heeft Heleen Koele - niet alleen een geweldige sopraan maar ook een fantastisch docent - in de afgelopen jaren workshops verzorgd en zij zal dat ook blijven doen. Ze wordt daarin ondersteund door Felicity Goodwin die ook de laatste repetities voor de concerten met ons meespeelt zodat Pieter-Jan zijn handen vrij heeft om te dirigeren.

Het repertoire beslaat de periode van Bach tot en met de moderne componisten. Het koor werkt altijd samen

met het Begeleidingsorkest voor Noord-Holland en huurt professionele solisten in. De muzikale leiding is sinds 1972 in handen van Pieter-Jan Olthof.

Bijzondere gebeurtenissen in de koorgeschiedenis zijn de uitvoeringen met de zusterkoren uit Schagen en Castricum in het Concertgebouw Amsterdam, sinds 2000 elke 4 jaar. Afgelopen december zongen we daar het Requiem van Dvořák. Het programma voor 2020 wordt binnenkort bekend.

Dit jaar voert Koorvereniging Bergen voor de zevende keer de Matthäus Passion uit. Een aantal leden van de Castricumse Oratorium Vereniging en Oratoriumkoor Schagen zingt met ons mee. Een 40-tal leerlingen van verschillende basisscholen in Bergen e.o. vormt het kinderkoor.

Begeleidingsorkest voor Noord-Holland

In 1973 werd het begeleidingsorkest voor Noord-Holland opgericht om te voorzien in de behoefte van orkestbegeleidingen bij de uitvoeringen van de talrijke koren in Noord-Holland. Het orkest staat sinds de oprichting onder leiding van dirigent Pieter-Jan Olthof, die tevens dirigent is van de oratoriumkoren in Schagen, Bergen en Castricum.

De vaste bezetting van het orkest bestaat uit goede amateurs en een aantal beroepsmusici. Dankzij de deskundige leiding en adviezen van dirigent Olthof en concertmeester

Loeki van der Heide zijn koren en orkest goed op elkaar ingespeeld. Dat komt het niveau van de uitvoeringen ten goede. Het orkest organiseert regelmatig zelf concerten.

Instrumentale solisten:

Concertmeester koor I	Loeki van de Heide
Concertmeester koor II	Anahi Oraison
Fluit I	Martin Gerkens
Fluit II	Frank Bakker
Hobo/Oboe da Caccia/	
Oboe d'amore I	Dorine Jansma
Hobo/Oboe da Caccia/	
Oboe d'amore II	Marije Clemens

Basso Continuo:

Cello	Frank Rutgers
Fagot	Jef Oosting
Contrabas	Beltane Ruiz
Cello/Viola da Gamba	Coen Engelhard
Orgel	Wim Voogd

Kinderkoor Matthäus-Passion

Toen Bach in 1723 in Leipzig kerkmusicus werd, kreeg hij de taak om in vier kerken de muziek tijdens de kerkdienst te verzorgen. Alle kerken hadden de beschikking over een eigen koor. De koren van de hoofdkerken, de Nicolaïkerke en de Thomaskirche, stonden onder Bachs eigen leiding, voor de twee andere kerken had hij gevorderde leerlingen aangesteld. Die twee koren hadden nog niet zo veel ervaring en zongen over het algemeen wat eenvoudiger muziek.

Het was, zoals bekend, vrouwen (tot 1800) verboden een functie tijdens de dienst te vervullen, dus geen vrouwen in het koor of in het orkest (of op de kansel). Jongens muteerden in die tijd veel later dan tegenwoordig, vaak pas bij 17/18 jaar. Dat betekende dat die oudere jongens heel veel technische en muzikale ervaring hadden om ook de veeleisende aria's te zingen. Overigens bij alle muzikale optredens buiten de kerk maakte Bach gebruik van vrouwenstemmen. Ook

zijn eigen vrouw (Anna Magdalena) had een prachtige sopraanstem.

De Matthäus-Passion kon vanwege de grote bezetting alleen in de Thomaskirche uitgevoerd worden. Omdat Bach dit werk dubbelkorig componeerde, had hij het koor van de Nicolaïkerke ook nodig. Voor twee delen, het grootse openingskoor en het slotkoor van het eerste deel zette hij zelfs een derde koor (éénstemmig) in, uit één van de andere kerken. Hij positioneert het koor op een gaanderij waar ook een orgel (tje) aanwezig was. Die plek is nog tijdens Bachs leven afgebroken.

Toen in de 19de eeuw de Matthäus-Passion weer voor het eerst uitgevoerd werd heeft men dat derde koor altijd door kinderen laten zingen, toen vooral jongens. Als Koorvereniging Bergen hebben we ervan afgezien om een bestaand kinderkoor te laten komen. Als koor vinden we het belangrijk om jonge mensen kennis te laten maken met de muziek van Bach, juist in deze tijd. Het zijn vooral kinderen van Bergense scholen maar ook uit Alkmaar en Oudorp. De kinderen hebben geen ervaring, we weten ook nog niet wat we kunnen verwachten, maar hun openheid is veelbelovend. We weten ook uit het verleden dat zo'n ervaring beslissend kan zijn voor hun toekomst. Meerdere oud-kinderkoorzangers hebben voor een professionele loopbaan gekozen, al is dat niet ons doel.

De repetities worden begeleid door Arianne Allijn die vooral de stemvorming voor haar rekening neemt en Pieter-Jan Olthof die het werk instudeert. Overigens zingen we ook repertoire uit onze huidige tijd (kinderliedjes) tijdens de repetities om het plezier van het zingen nog te verhogen. Iedere keer zijn we weer benieuwd hoe het koor zich houdt tijdens het concert met orkest en publiek. We laten de kinderen, om pedagogische redenen, ook nog twee korallen meezingen. We hopen dat de bijdrage van het kinderkoor het concert een extra glans geeft.

Pieter-Jan Olthof

Jan van Elsacker tenor

In 1996 werd Jan van Elsacker laureaat van het internationale concours Musica Antiqua Brugge en was hij finalist bij de Erna Spooenbergpresentatie. Dit was de grote internationale doorbraak

van de, dan nog maar 31-jarige, Antwerpenaar, wiens grote voorliefde uitgaat naar de vroeg Italiaanse barok. Vooral in deze muziek heeft hij, naast zijn Passie-vertolkingen, een internationaal grote reputatie

opgebouwd. Jan van Elsacker werkt samen met veel gerenommeerde gezelschappen. Samen met pianofortespeler Tom Beghin heeft hij een nieuw ensemble opgericht dat onder de naam "Il Trionfo del Tempo" liederenrecitals brengt. In 2014 verscheen hun CD "Die Winterreise" die lovende recensies kreeg in binnen- en buitenland en behoorde bij de CD's van het jaar in "Diskotabel 2014". Jan wordt ook regelmatig uitgenodigd in het buitenland om daar masterclasses te geven rond de Italiaanse vroegbarok.

Lien Haegeman alt/mezzo

De Belgische mezzosopraan Lien Haegeman begon haar opleiding bij Lucienne Van Deyck aan het Koninklijk Conservatorium te Antwerpen. Zij voltooide haar muzikale vorming tot operazangeres bij Mya Besselink aan het Maastrichts Conservatorium en

volgde ook Masterclasses bij Vera Rosza, Sarah Walker, Elly Ameling, Tom Krause en Rachel Yakar.

Lien Haegeman heeft veel grote en kleine rollen vertolkt in binnen- en buitenland.

Niet alleen voor het operarepertoire, maar ook voor concerten en recitals is Lien Haegeman een veelgevraagde zangeres. Haar repertoire omvat werken uit de barok-periode tot het hedendaagse oeuvre waarmee ze concerteerde in o.a. België, Nederland, Frankrijk en Duitsland. Ze werkte samen met befaamde dirigenten als Sir William Christie, Herve Nicquet en Jaap van Zweden.

Zij zong in meerdere mooie concertzalen waaronder Het Concertgebouw in Amsterdam, de Berliner Filharmonie in Berlijn en de Munt in Brussel.

Martijn Sanders bariton

Martijn Sanders begon zijn zangstudie aan het Utrechts Conservatorium bij Henny Yana Diemer en behaalde daar in 1998 zijn diploma uitvoerend musicus. Vervolgens studeerde hij aan de Universität für Musik und Darstellende Kunst in Wenen

bij Vahan Mirakian (opera) en Edith Mathis (lied en oratorium) en was hij lid van Opera Studio Nederland.

Daarnaast volgde Martijn masterclasses bij o.a. Thomas Hampson, Jard van Nes en Christina Deutekom en

was hij prijswinnaar van meerdere zangconcoursen in Duitsland en Oostenrijk.

Martijn Sanders is een veelgevraagde operazanger op verschillende podia in Duitsland, Oostenrijk en Nederland.

Ook als lied- en concertzanger is Martijn Sanders actief. Zo gaf hij o.a. een recital in de Kleine Zaal van het Concertgebouw te Amsterdam en was hij veelvuldig te horen in de grote oratoria van Bach, Händel en Mendelssohn, evenals in Ein Deutsches Requiem van Brahms, Petite Messe Solennelle van Rossini en het Requiem van Fauré.

Lauren Armishaw sopraan

Lauren Armishaw is geboren in Nieuw Zeeland, waar zij is afgestudeerd in zowel zang als wiskunde aan de Victoria Universiteit in Wellington.

In 2002 verhuisde Lauren Armishaw naar Nederland en studeerde hier aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag waar ze lessen volgde bij Rita Dams, Jill Feldman, Michael Chance en Diana Farlano. In 2007 behaalde zij cum laude haar Masterdiploma in oude muziek. De laatste jaren wordt zij gecoacht door Peter Harrison. Lauren is een veel gevraagde solist voor zowel barok- als klassieke muziek en werkt samen met koren en orkesten in heel Europa.

Als oratoriumsoliste zingt Lauren regelmatig de Messiah van Händel, Matthäus Passion en Johannes Passion van Bach, Vespers van Monteverdi maar ook werken van Mozart, Haydn, Mendelssohn, Fauré en 20ste eeuwse componisten.

In 2008 was ze finaliste in zowel het Internationale "Musica Sacra" Concours in Rome als het Internationale "Canto Barocco" Concours in Napels. Ze zong op diverse festivals en was een van de laureaten van de Nederlandse Vocalisten Presentatie 2009. Lauren treedt ook regelmatig op met haar eigen trio Lacrime Amorese (sopraan/harp/theorbe) en met het nieuwe ensemble deJongdeJong+ (harmoniums/vocalisten), waarmee ze recentelijk 3 CD's heeft uitgebracht: Folksongs, Carols en Hymns.

Pieter Hendriks bas / bariton

Pieter Hendriks volgde zijn opleiding aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag waar hij studeerde bij Herman Woltman en Wout Oosterkamp. In 1997 werd Pieter Hendriks prijswinnaar

van de Erna Spooenberg Vocalisten Presentatie voor oratorium. Het concertrepertoire van Pieter Hendriks geeft blijk van zijn grote veelzijdigheid. Hij zong de grote bekende oratoria en daarnaast zong hij werken van Schönberg, Szymanowski, Orff, Zemlinsky, Martin,

Bernstein, Britten en Honegger. Hij werkte met bekende ensembles als het Orkest van de Achttiende Eeuw, het Residentie Orkest, het Koninklijk Concertgebouw Orkest en het Combattimento Consort Amsterdam en soleerde onder dirigenten als Jaap van Zweden, Frans Brüggen en Mariss Janssons

Ook op het operapodium was Pieter Hendriks de afgelopen jaren regelmatig te zien. Pieter Hendriks verleende zijn medewerking aan diverse cd- en dvd-opnames. Sinds 2002 is hij als eerste bas werkzaam bij het vermaarde Groot Omroepkoor in Hilversum.

Stephan Adriaens tenor

Stephan Adriaens studeerde Solozang met specialisatie Opera bij Axel Everaert aan het Conservatorium in Maastricht. Na het behalen van zijn bachelor diploma ging hij door met privélessen bij Axel Everaert en volgde hij masterclasses bij onder andere John Bröcheler en Sigrid van der Linden. Als solist zingt hij regelmatig in

oratoria van J.S. Bach en diens zonen, maar hij houdt zijn repertoire liefst zo breed mogelijk. Hij was te horen in onder andere Kerstvespers (Monteverdi), Membra Jesu nostri (Buxtehude), Matthäus Passion (J.S. Bach), Auferstehung und Himmelfahrt Jesu (C.Ph.E. Bach), Stabat mater (Haydn), Petite Messe Solennelle (Gounod) en Berliner Messe (Pärt) Zijn operadebuut maakte Stephan in L'enfant et les sortilèges (Ravel), waarin hij alle tenor- rollen vertolkte.

Programmatoelichting Matthäus-Passion

De Matthäus-Passion, BWV 244 van Johann Sebastian Bach (1685-1750), wordt gerekend tot een van de hoogtepunten van onze Europese cultuur. Voor velen is het beluisteren van de Matthäus-Passion een religieuze gebeurtenis, ook voor mensen die geen speciale band met een kerkgenootschap hebben. Het werk is oorspronkelijk voor de Evangelisch Lutherse kerk gecomponeerd. Het werd tijdens de middagkerkdienst van 14.00 uur tot 18.30 uur uitgevoerd: het eerste deel voor de preek, het tweede deel erna en dat voor mensen die ook al 's ochtends van 07.00 uur tot 11.00 uur naar de kerk waren gegaan. In de kerk heeft een werk zoals dit zijn functie verloren. Toch blijft het onlosmakelijk met de centrale gebeurtenis van het christendom verbonden.

Bij de beroemde heruitvoering in 1829 onder leiding van de 20-jarige Mendelssohn, heeft men aangemen dat de Matthäus-Passion in 1729 voor het eerst uitgevoerd is. Sinds 1975 is na vele onderzoeken die gedachte achterhaald. Bach heeft het werk voor het eerst op Goede Vrijdag 11 april 1727 uitgevoerd en herhaald in 1729, beide keren in de zogenoemde Vroege Versie. In 1736 heeft hij enkele veranderingen aangebracht. Zo heeft hij het slotkoor van het eerste deel ingevoegd, de gamba erin geschreven en de luit er uit gehaald. Toen heeft hij ook de netschriftpartituur geschreven, die als de eindversie wordt beschouwd. Het bijzondere aan die partituur is dat hij de Bijbeltekst met rode inkt schrijft, waardoor deze er ook grafisch uitspringt. Bach heeft het werk nog een keer uitgevoerd, waarschijnlijk in 1742. Over de indruk die het werk bij uitvoeringen op de toehoorders gemaakt heeft, is niets bekend. In de lokale krant is niets te vinden. Er zijn geen dagboeken, brieven, meningen van musici. Ook in de kerkboeken staat

niets. Niemand lijkt te beseffen waarvan zij getuige zijn geweest. Voor ons is dit onbegrijpelijk!

De tekst van de Matthäus-Passion bestaat uit Mattheüs hoofdstuk 26 en 27. Wij voeren het werk uit met de oorspronkelijke, door Bach getoonzette tekst, dus bijvoorbeeld “Jüden” in plaats van “Juden”. Het bijzondere van Bach is dat hij het literaire verschil tussen het Johannes- en het Mattheüs-evangelie in klanken weet om te zetten.

Christus is bij Johannes de Zoon van God en bij Mattheüs de Messias. Het is Mattheüs te doen om het ontoereikende van het Joodse geloof aan te tonen en de rijkdom van het geloof in Christus te prediken. De menselijke kant, het lijden, de toekomst, het visionaire van Christus; dat wordt door Mattheüs belicht. Bach componeert de Matthäus-Passion in de Italiaanse stijl, wat borg staat voor drama, betrokkenheid en emotie in alle vormen. De vrije gedichten en beschouwingen zijn van de hand van de vaste tekstschrijver van Bach: C.F. Heinrici (1700-1764), wiens artiestennaam Picander is. Het is een postbeambte uit Leipzig. Hij bepaalde waar het Bijbelverhaal onderbroken werd, meestal door een beschouwend, begeleid recitatief. Dit verbindt het recitatief van de Evangelist met de daarop volgende aria. Daar staat vooral de beleving van het individu van het lijdensverhaal centraal. Soms voegt hij een koor toe, zoals in Sind Blitze sind Donner.

De tekstschrijver is altijd hevig bekritiseerd. Men verweet hem rijmelarij en sentimentaliteit. De laatste jaren wordt Heinrici weer in ere hersteld door theologen die hem plaats in zijn tijd. Er wordt sinds kort weer met respect over hem gesproken. Daarbij moeten we niet vergeten dat Bach theologisch zeer goed onderlegd was. Zijn erfenis telt maar liefst 81 theologische boeken, waaronder de belangrijkste van zijn tijd. Bach was blijklaar tevreden met het werk van Heinrici. Vooral bewonderaars van Bach en

De Matthäus-Passion is zowel wat bezetting betreft, als qua lengte het grootste werk van Bach

critici van Heinrici moeten zich dat realiseren. Bach zelf voegde de koralen toe. Hij bepaalde op welke plaats een lied of couplet kwam. De koralen zou je kunnen zien - wat tekst betreft – als antwoord van de kerk op het passiegebeuren. Het verhaal speelt zich af tijdens het begin van onze jaartelling, maar het commentaar is uit de Barok. Het koraal verbindt alles met onze tijd. Bachs muziek is tijdloos en niet te overtreffen.

De Matthäus-Passion is zowel wat bezetting betreft, als qua lengte het grootste werk van Bach. Het is een werk met twee vocale en twee instrumentale koren. Hij gebruikt de twee koren als gelijkwaardige klankblokken in het herhalen van bepaalde vragen of verwensingen: “Gegrüset, Weissage” of “Ja, nicht auf das Fest”. Hierdoor krijgen deze koren een aanschouwelijk en dramatisch karakter. Je bent rechtstreeks getuige van iets wat lang geleden gebeurd is. Naast het dubbelkorige als bijzondere vorm, gebruikt Bach het zogeheten responsoriaal gezang – vraag en antwoord – in het openingskoor en als antwoord op

een solist, bijvoorbeeld in het openingskoor van het tweede deel. Bij alle koralen – op één na – zingen en spelen de twee koren samen. Twee solisten zijn gekoppeld aan een vaste rol, dat zijn de Evangelist en Christus. De andere vier solisten zingen de andere personen van het verhaal zoals Pilatus, Judas, Hogepriester en Vrouw van Pilatus. Bij de beschouwende gedeeltes overheerst bij de sopraan dankbaarheid en toewijding. Zij is bedroefd, maar weet zonder twijfel: “Aus Liebe will mein Heiland sterben”.

Bij de donkere altstem zijn de sleutelwoorden: boete, erbarmen, tranen en wenen. Ook speciaal te noemen zijn de vele emotionele “ach”-verzuchtingen. De tenorbijdragen zijn niet specifiek. Bij deze partij overheerst een zekere neutraliteit, soms wat belerend, zoals in “Geduld”. De bas wordt als een aanhanger van Christus voorgesteld: “Gerne will ich mich bequemen, Komm süßes Kreuz” of als milde commentator: “Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder” en “Am Abend da es kühle war”. Bach beschouwde zijn talent als van God gegeven. Zijn muziek was als een taal om de religie te bedienen. De componist tijdens de barok was een emotioneel mens en moest bij de toehoorders die emotie oproepen. Hij had een grote geestelijk hygiënische en morele verantwoordelijkheid om daar goed mee om te gaan.

Die emoties waren benoemd in die tijd: er waren er achttien: zoals haat, liefde en verlangen. Ze hadden hun eigen muzikale figuren waarvan er tot over de honderd bekend werden. Soms waren ze duidelijk herkenbaar zoals in de orkestrale begeleiding van de geseling: “Erbarm es Gott”. Soms zijn ze wat moeilijker waarneembaar, zoals in de aria van “Buss und Reu” en de tekst “Das die Tropfen meiner Zähren”, waarin korte noten van de fluiten het vallen van de tranen symboliseren. Soms is het veel moeilijker om een bepaald figuur te duiden. Die figurenleer in de barok is gekoppeld aan de retoriek. Deze retoriek of voordrachtskunst in de zin van spreekvaardigheid,

die terug gaat tot Cicero, werd als onderdeel van de zeven vrije kunsten in de middeleeuwen op de kloosterscholen en later op de universiteiten onderwezen tot in Bachs tijd. Het eerste koor volgt die opbouw vrij exact.

Een andere manier om, op een niet nadrukkelijke wijze, emoties op te roepen was het gebruik van een bepaalde toonsoort. Elke toonsoort heeft een speciale kleuring die in Bachs tijd nauwkeurig beschreven was. Het eerste koor – in e kleine terts – wordt beschreven als diepzinnig en treurig, schrijnend, maar met hoop op troost. Het slotkoor – in c kleine terts – kan als triest en door zijn volle klank op den duur als licht slaperig ervaren worden.

De kabbalistiek, een mystiek joodse getallenleer, werd ook door Bach beoefend. Als Pilatus zegt dat hij geen schuld draagt voor het doden, dan spreekt het volk: “Sein Blut komme über uns, und unsre Kinder”. Het gehele koor zingt 36 keer de tekst: “Über uns” en 34 keer “Und unsre Kinder”. Dat is samen 70 keer. De verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 wordt theologisch – in Bachs tijd – als straf gezien voor het ter dood brengen van Christus. Een ander voorbeeld is de aardbeving, als Christus gestorven is. Na de tekst “Bis unten aus” klinken er 18 tonen in cello en orgel. Op de tekst: “Und die Erde” klinken er 68 tonen en op “Unter die Gräber” 104 tonen. Die getallen corresponderen met de desbetreffende psalm, waarin gesproken wordt van een aardbeving. Dit zijn slechts twee niet ter discussie staande voorbeelden, maar er zijn er veel meer: sommige duidelijk, andere te ver gezocht.

Uiteraard zijn bovengenoemde manieren en regelgeving ten aanzien van het componeren geen garantie op succes. Alleen bij een genie als Bach kun je zonder daar iets over te weten, oneindig genieten. Door het te weten neemt het respect alleen maar toe.

Pieter-Jan Olthof

Pieter-Jan Olthof

dirigent

Pieter-Jan Olthof werd in 1946 in Alkmaar geboren. Hij genoot zijn opleiding aan het Koninklijk Conservatorium te

Den Haag. Hij studeerde piano bij Jan de Man, klavecimbel bij Janny van Wering, koordirectie bij Frans Moonen en orkest-directie bij Louis Stotijn.

Behalve als pianoleraar is hij een veelgevraagd docent orkestdirectie en heeft als zodanig aan veel nationale cursussen medewerking verleend.

Als muziekleraar is hij jarenlang verbonden geweest aan de Adriaan Roland Holstschool te Bergen, alwaar hij jaarlijks met het schoolkoor een concertuitvoering gaf.

Pieter-Jan Olthof leidt behalve het koor van Koorvereniging Bergen ook de koren van de Castricumse Oratoriumvereniging en Oratoriumkoor Schagen.

Hij is tevens vaste dirigent van het begeleidingsorkest voor Noord-Holland, dat behalve de begeleiding van de uitvoeringen van deze drie koren ook veelal jaarlijks een eigen concertuitvoering geeft waaraan vele gerenommeerde solisten hun medewerking hebben verleend.

Ook leidde hij jarenlang het Noord-Hollands Jeugdorkest, een 90 leden tellend symfonieorkest met de meest talentvolle jonge muzikanten uit Noord-Holland. Van dit Noord-Hollands Jeugdorkest is hij eredirigent.

Matthäus Passion Eerste deel

1. Koor 1 en 2

Kommt, ihr Töchter helft mir klagen.
seheth! - wen? - den Braütigam,
seheth ihn! - wie? - als wie ein Lamm,
seheth! - was? - seheth die Geduld,
seheth! - wohin? - auf unsre Schuld.
seheth ihn aus Lieb und Huld
Holz zum Kreuze selber tragen.

Koraal (kinderkoor)

O Lamm Gottes, unschuldig
am Stamm des Kreuzes geschlachtet, allzeit erfunden
geduldig, wiewohl du warest verachtet.
All Sünd hast du getragen, sonst müssten wir
verzagen. Erbarm dich unser, o Jesu!

2. Evangelie (Matth. 26:1-2)

Evangelist

Da Jesus diese Rede vollendet hatte,
sprach er zu seinen Jüngern:

Jezus

Ihr wisset, dass nach zweien Tagen Ostern wird und
des Menschen Sohn wird überantwortet werden, dass
er gekreuziget werde.

3. Koraal (koor 1 en 2)

Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen,
dass man ein solch scharf Urteil hat gesprochen?
Was ist die Schuld, in was für Missetaten
bist du geraten?

4. Evangelist (Matth. 26:3-4)

Da versammelten sich die Hohenpriester und
Schriftgelehrten und die Ältesten im Volk in den
Palast des Hohenpriesters, der da hiess Kaiphas, und
hielten Rat wie sie Jesum mit Listen griffen und
töteten. Sie sprachen aber:

5. Koor 1 en 2 (Matth. 26:5)

Ja nicht auf das Fest, auf dass nicht ein
Aufruhr werde im Volk.

1. Koor 1 en 2

Kom dochters, help mij weeklagen.
Zie - wie? - de bruidegom,
zie hem - hoe? - als een lam,
zie - wat? - zie het geduld,
zie - waarheen? - naar onze schuld.
Zie hem uit liefde en genade
zelf het kruishout dragen.

Koraal (kinderkoor)

O lam van God, onschuldig
aan het kruishout geslacht, aldoor geduldig gebleven
hoewel u werd veracht. Alle zonden hebt u gedragen
anders zouden wij de moed verloren hebben.
O Jezus, ontferm u over ons!

2. Evangelie (Matth. 26:1-2)

Evangelist

Toen Jezus deze rede beëindigd had
zei hij tegen zijn leerlingen:

Jezus

Jullie weten dat het over twee dagen
Paasfeest is en dan zal de Mensenzoon worden
overgeleverd om te worden gekruisigd.

3. Koraal (koor 1 en 2)

Allerliefste Jezus, wat hebt u misdaan
dat men zo'n hard vonnis heeft uitgesproken?
Wat is uw schuld, in wat voor misdaden
bent u verzeild geraakt?

4. Evangelist (Matth. 26:3-4)

Toen kwamen de hogepriesters en
schriftgeleerden en de oudsten van het
volk bij elkaar in het paleis van de hogepriester,
genaamd Kajafas, en overlegden hoe ze Jezus door een
list konden grijpen en doden. Maar, zeiden ze:

5. Koor 1 en 2 (Matth. 26:5)

Vooral niet op het feest, opdat er geen
oproer komt onder het volk.

6. Evangelist (Matth. 26:6-8)

Da nun Jesus war zu Bethanien, im Hause Simonis des Aussätzigen, trat zu ihm ein Weib, die hatte ein Glas mit köstlichem Wasser und goss es auf sein Haupt, da er zu Tische sass. Da das seine Jünger sahen, wurden sie unwillig und sprachen:

7. Leerlingen (koor 1) (Matth. 26:9)

Wozu dienet dieser Unrat? Dieses Wasser hätte mögen teuer verkauft und den Armen gegeben werden.

8. Evangelie (Matth.26:10-13)

Evangelist

Da das Jesus merkte, sprach er zu ihnen:

Jezus

Was bekümmert ihr das Weib? Sie hat ein gut Werk an mir getan! Ihr habet allezeit Armen bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit.

Dass sie dies Wasser hat auf meinen Leib gegossen, hat sie getan, dass man mich begraben wird. Wahrlich, ich sage euch: wo dies Evangelium gepredigt wird in der ganzen Welt, da wird man auch sagen zu ihrem Gedächtnis, was sie getan hat.

9. Recitatief (alt)

Du lieber Heiland du Wenn deine Jünger töricht streiten, dass dieses fromme Weib mit Salben deinen Leib zum Grabe will bereiten, so lasse mir inzwischen zu, von meiner Augen Tränenflüssen ein Wasser auf dein Haupt zu giessen.

10. Aria (alt)

Buss und Reu, Buss und Reu knirscht das Sündenherz entzwei, dass die Tropfen meiner Zähren angenehme Spezerei treuer Jesu, dir gebären.

6. Evangelist (Matth. 26:6-8)

Toen Jezus in Bethanië was, in het huis van Simon de melaatse, kwam er een vrouw naar hem toe met een flesje kostbaar reukwater en goot dat over zijn hoofd terwijl hij aan tafel zat. Toen zijn leerlingen dat zagen, werden ze boos en zeiden:

7. Leerlingen (koor 1) (Matth. 26:9)

Waartoe dient deze verkwisting? Dit water had duur verkocht en aan de armen gegeven kunnen worden.

8. Evangelie (Matth.26:10-13)

Evangelist

Toen Jezus dat merkte zei hij tegen hen:

Jezus

Waarom vallen jullie deze vrouw lastig? Zij heeft een goede daad aan mij gedaan.

Armen hebben jullie altijd bij je, maar mij heb je niet altijd bij je. Zij heeft dit water over mijn lichaam gegoten om mijn begrafenis voor te bereiden. Ik zal jullie eens wat zeggen: overal ter wereld waar dit evangelie verkondigd wordt, daar zal men ook tot haar gedachtenis vertellen wat zij gedaan heeft.

9. Recitatief (alt)

Lieve Heiland, terwijl uw leerlingen erover bekvechten dat deze vrome vrouw met zalf uw lichaam wil klaarmaken voor het graf, laat mij dan intussen van de vloed van tranen uit mijn ogen water over uw hoofd gieten.

10. Aria (alt)

Boete en berouw breken het zondige hart in tweeën, trouwe Jezus, mogen de druppels van mijn tranen u tot aangename spijze zijn.

11. Evangelie (Matth. 26:14-16)

Evangelist

Da ging hin der Zwölfen einer mit Namen Judas Ischariot, zu den Hohenpriestern und sprach:

Judas

Was wollt ihr mir geben? Ich will ihn euch verraten.

Evangelist

Und sie boten ihm dreissig Silberlinge. Und von dem an suchte er Gelegenheit dass er ihn verriete.

12. Aria (sopraan)

Blute nur, du liebes Herz!

Ach!, ein Kind, das du erzogen das an deiner Brust gesogen, droht den Pfleger zu ermorden, denn es ist zur Schlange worden.

13. Evangelist (Matth. 26:17)

Aber am ersten Tage der süssen Brot traten die Jünger zu Jesu und sprachen zu ihm:

14. Leerlingen (koor 1)

Wo willst du dass wir dir bereiten das Osterlamm zu essen?

15. Evangelie (Matth. 26:18-22)

Evangelist

Er sprach:

Jezus

Gehet hin in die Stadt zu einem und sprecht zu ihm: Der Meister lässt dir sagen: Meine Zeit ist hier, ich wil bei dir die Ostern halten mit meinen Jüngern.

Evangelist

Und die Jünger taten, wie ihnen Jesus befohlen hatte und bereiteten das Osterlamm. Und am Abend setzte er sich zu Tische mit den Zwölfen. Und da sie assen sprach er:

Jezus

Wahrlich, ich sage euch: Einer unter euch wird mich verraten.

11. Evangelie (Matth. 26:14-16)

Evangelist

Toen ging een van de twaalf, genaamd Judas Iskariot, naar de hogepriesters en zei:

Judas

Wat wilt u mij geven? Ik wil hem aan u verraden.

Evangelist

En zij boden hem dertig zilverlingen en van toen af aan zocht hij een gelegenheid om hem te verraden.

12. Aria (sopraan)

Bloed nu, lief hart!

Ach, een kind dat jij hebt grootgebracht dat aan jouw borst gedronken heeft dreigt wie hem verzorgde te vermoorden, want het is een slang geworden.

13. Evangelist (Matth. 26:17)

Op de eerste dag van het feest van het ongezuurde brood gingen de leerlingen naar Jezus en zeiden tegen hem:

14. Leerlingen (koor 1)

Waar wilt u dat wij voorbereidingen gaan treffen om het Paaslam te eten?

15. Evangelie (Matth. 26:18-22)

Evangelist

Hij zei:

Jezus

Ga naar die-en-die in de stad en zeg hem: de Meester laat u zeggen: het is mijn tijd, ik wil bij u het Paasfeest vieren met mijn leerlingen.

Evangelist

En de leerlingen deden zoals Jezus hun had opgedragen en bereidden het Paaslam. En 's-avonds ging hij met de twaalf aan tafel en tijdens het eten zei hij:

Jezus

Luister, ik zeg jullie: één van jullie zal mij verraden.

Evangelist

Und sie wurden sehr betrübt und huben an,
ein jeglicher unter ihnen und sagten zu ihm:

Leerlingen (koor 1)

Herr, bin ich's?

16. Koraal (koor 1 en 2)

Ich bin's, ich sollte büssen, an Händen und an
Füssen gebunden in der Höll! Die Geisseln und die
Banden und was du ausgestanden,
das hat verdienet meine Seel.

17. Evangelie (Matth. 26:23-29)**Evangelist**

Er antwoordete und sprach:

Jezus

Der mit der Hand mit mir in die Schüssel tauchet, der
wird mich verraten. Des Menschen Sohn gehet zwar
dahin, wie von ihm geschrieben stehet, doch wehe
dem Menschen durch welchen des Menschen
Sohn verraten wird! Es wäre ihm besser, dass
derselbige Mensch noch nie geboren wäre.

Evangelist

Da antwoordete Judas, der ihn verriet, und sprach:

Judas

Bin ich's, Rabbi?

Evangelist

Er sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's.

Evangelist

Da sie aber assen, nahm Jesus das Brot,
dankete und brach's und gabs den Jüngern
und sprach:

Jezus

Nehmet, esset, das ist mein Leib.

Evangelist

En zij werden zeer bedroefd en de een
na de ander vroegen ze hem:

Leerlingen (koor 1)

Ben ik het, Heer?

16. Koraal (koor 1 en 2)

Ik ben het, ik zou moeten boeten
aan handen en voeten gebonden in de hel.
De zweepslagen en de boeien
en wat u doorstaan hebt
dat heeft mijn ziel verdiend.

17. Evangelie (Matth. 26:23-29)**Evangelist**

Hij antwoordde:

Jezus

Degene die met mij zijn hand in de schaal doopt,
die zal mij verraden. De Mensenzoon gaat weliswaar
heen, zoals over hem geschreven staat, maar
wee de mens door wie de Mensenzoon
verraden wordt. Het zou voor hem beter
geweest zijn als hij niet geboren was.

Evangelist

Toen antwoordde Judas die hem verraden zou:

Judas

Ben ik het, rabbi?

Evangelist

Hij zei tegen hem:

Jezus

Je zegt het.

Evangelist

Terwijl zij aten nam Jezus het brood,
dankte, brak het en gaf het aan de
leerlingen en zei:

Jezus

Neem, eet, dit is mijn lichaam.

Evangelist

Und er nahm den Kelch und dankete,
gab ihnen den und sprach:

Jezus

Trinket alle daraus; das ist mein Blut des neuen
Testaments welches vergossen wird für viele, zur
Vergebung der Sünden. Ich sage euch: Ich werde
von nun an nicht mehr von diesem
Gewächs des Weinstocks trinken
bis an den Tag, da ich's neu trinken
werde mit euch in meines Vaters Reich.

18. Recitatief (sopraan)

Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt,
dass Jesus von mir Abschied nimmt,
so macht mich doch sein Testament erfreut:
Sein Fleisch und Blut, o Kostbarkeit,
vermacht er mir in meine Hände.
Wie er es auf der Welt mit denen Seinen
nicht böse können meinen,
so liebt er sie bis an das Ende.

19. Aria (sopraan)

Ich will dir mein Herze schenken,
senke dich, mein Heil, hinein!
Ich will mich in dir versenken;
ist dir gleich die Welt zu klein,
ei, so sollst du mir allein
mehr als Welt und Himmel sein.

20. Evangelie (Matth. 26:30-32)**Evangelist**

Und da sie den Lobgesang gesprochen
hatten, gingen sie hinaus an den Ölberg.
Da sprach Jesus zu ihnen:

Jezus

In dieser Nacht werdet ihr euch alle ärgern an mir.
Denn es steht geschrieben: ich werde den Hirten
schlagen und die Schafe der Herde werden sich
zerstreuen. Wenn ich aber auferstehe, will ich vor
euch hingehen in Galiläam.

Evangelist

En hij nam de beker en dankte, gaf hun
die en zei:

Jezus

Drink allen hieruit, dit is mijn bloed van
het nieuwe verbond, dat voor velen zal
worden vergoten tot vergeving van zonden. Ik zeg
jullie: van nu af aan zal ik niet meer drinken van
deze vrucht van de wijnstok, tot de dag dat ik haar
nieuw zal drinken met jullie in het Koninkrijk van
mijn Vader.

18. Recitatief (sopraan)

Hoewel mijn hart zweet in tranen
omdat Jezus afscheid van mij neemt,
schenkt zijn testament mij toch vreugde:
Zijn vlees en bloed - o kostbare schat -
laat hij mij in mijn handen na
zoals hij op aarde slechts het goede
voor had met de zijnen,
zo heeft hij hen lief tot het einde.

19. Aria (sopraan)

Ik wil mijn hart aan u geven,
laat u met mij in, mijn Heil.
Ik wil helemaal in u opgaan;
is de aarde voor u te klein,
voor mij alleen zult u meer
dan hemel en aarde zijn.

20. Evangelie (Matth. 26:30-32)**Evangelist**

En toen ze de lofzang gezongen
hadden, gingen ze naar de Olijfberg.
Daar zei Jezus tegen hen:

Jezus

In deze nacht zullen jullie mij allemaal afvallen.
Want er staat geschreven: ik zal de herder slaan en
de schapen van de kudde zullen verstrooid worden.
Maar wanneer ik ben opgestaan zal ik jullie
voorgaan naar Galilea.

21. Koraal (koor 1 en 2)

Erkenne mich, mein Hüter,
mein Hirte, nimm mich an!
Von dir, Quell aller Güter,
ist mir viel Guts getan.
Dein Mund hat mich gelabet
mit Milch und süsser Kost;
dein Geist hat mich begabet
mit mancher Himmelslust.

22. Evangelie (Matth. 26:33-35)**Evangelist**

Petrus aber antwortete und sprach zu ihm:

Petrus

Wenn sie auch alle sich an dir ärgerten,
so will ich mich doch nimmermehr ärgern.

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jezus

Wahrlich, ich sage dir: in dieser Nacht,
ehe der Hahn krähet, wirst du mich
dreimal verleugnen.

Evangelist

Petrus sprach zu ihm:

Petrus

Und wenn ich mit dir sterben müsste,
so will ich dich nicht verleugnen.

Evangelist

Desgleichen sagten auch alle Jünger.

23. Koraal (koor 1 en 2)

Ich will hier bei dir stehen, verachte mich doch nicht!
Von dir will ich nicht gehen, wenn dir dein Herz
bricht. Wenn dein Herz wird erblassen
im letzten Todesstoss,
alsdenn will ich dich fassen
in meinen Arm und Schoss.

21. Koraal (koor 1 en 2)

Erken mij, mijn behoeder
mijn herder, neem mij aan.
Door u, bron van al het goede,
is mij veel goeds gedaan.
Uw mond heeft mij gelaafd
met melk en zoete kost;
uw geest heeft mij begiftigd
met menig hemels genot.

22. Evangelie (Matth. 26:33-35)**Evangelist**

Petrus antwoordde hem:

Petrus

Ook wanneer ze u allemaal zouden afvallen, ik zal u
nooit afvallen.

Evangelist

Jezus zei tegen hem:

Jezus

Let op, ik zeg je: in deze nacht,
vóór de haan kraait, zul jij mij
driemaal verloochenen.

Evangelist

Petrus zei tegen hem:

Petrus

Al moest ik met u sterven,
ik zal u niet verloochenen.

Evangelist

Iets dergelijks zeiden alle leerlingen.

23. Koraal (koor 1 en 2)

Ik wil hier bij u blijven, veracht mij toch niet!
Ik wil niet bij u weggaan wanneer uw hart breekt.
Wanneer uw hart het zal begeven
op de drempel van de dood,
dan zal ik u vasthouden
in mijn armen en mijn schoot.

24. Evangelie (Matth. 26: 36-38)**Evangelist**

Da kam Jesus mit ihnen zu einem Hofe,
der hiess Gethsemane und sprach
zu seinen Jüngern:

Jezus

Setzet euch hie, bis dass ich dort
hingehge und bete.

Evangelist

Und nahm zu sich Petrum und die
zween Söhne Zebedäi und fing an zu
trauern und zu sagen.

Da sprach Jesus zu ihnen:

Jezus

Meine Seele ist betrübt bis an den Tod;
bleibet hie und wachet mit mir.

25. Recitatief (tenor en koor)**Tenor**

O Schmerz! Hier zittert das gequälte Herz;
wie sinkt es hin, wie bleicht sein Angesicht!

Koraal (koor 2)

Was ist die Ursach aller solcher Plagen?

Tenor

Der Richter führt ihn vor Gericht.
Da ist kein Trost, kein Helfer nicht.

Koraal (koor 2)

Ach, meine Sünden haben dich geschlagen!

Tenor

Er leidet alle Höllenqualen,
er soll vor fremden Raub bezahlen.

Koraal (koor 1 en 2)

Ich, ach Herr Jesu, habe dies verschuldet,
was du erduldet!

24. Evangelie (Matth. 26: 36-38)**Evangelist**

Toen kwam Jezus met hen bij een hof,
Gethsemane geheten, en hij zei tegen
zijn leerlingen:

Jezus

Gaan jullie hier zitten
terwijl ik verderop ga bidden.

Evangelist

En hij nam Petrus en de twee zonen
van Zebedeüs mee en hij begon
bedroefd en angstig te worden.

Toen zei Jezus tegen hen:

Jezus

Mijn ziel is bedroefd, tot stervens toe.
Blijven jullie hier en waak met mij.

25. Recitatief (tenor en koor)**Tenor**

O smart! Hier beeft het gekwelde hart.
Hoe zinkt het ineen, wat wordt het bleek!

Koraal (koor 2)

Wat is de oorzaak van al deze kwellingen?

Tenor

De rechter brengt hem voor het gerecht.
Er is geen troost; niemand die hem helpt.

Koraal (koor 2)

Ach, mijn zonden hebben u geslagen!

Tenor

Hij lijdt alle pijnen van de hel,
hij moet voor andermans roof betalen.

Koraal (koor 1 en 2)

Ach Heer Jezus, ik ben schuldig
aan wat u geduldig verdraagt.

Tenorr

Ach, könnte meine Liebe dir, mein Heil,
dein Zittern und dein Zagen
vermindern oder helfen tragen,
wie gerne blieb ich hier!

26. Aria (tenor en koor)**Tenor**

Ich will bei meinem Jesu wachen,

Koor 2

So schlafen unsre Sünden ein.

Tenor

Meinen Tod büsset seine Seelennot;
sein Trauren machet mich voll Freuden.

Koor 2

Drum muss uns sein verdienstlich Leiden
recht bitter und doch süsse sein.

27. Evangelie (Matth. 26:39)**Evangelist**

Und ging hin ein wenig, fiel nieder auf
sein Angesicht und betete und sprach:

Jezus

Mein Vater, ists möglich, so gehe dieser
Kelch von mir; doch nicht wie ich will,
sondern wie du wilt.

28. Recitatief (bas)

Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder;
dadurch erhebt er mich und alle von
unserm Falle hinauf zu Gottes Gnade wieder.
Er ist bereit den Kelch des Todes Bitterkeit
zu trinken, in welchen Sünden dieser Welt
gegossen sind und hässlich stinken,
weil es dem lieben Gott gefällt.

Tenorr

Ach, als mijn liefde voor u, mijn Heil,
uw grote angst zou kunnen verminderen of
helpen dragen,
hoe graag zou ik hier dan blijven!

26. Aria (tenor en koor)**Tenor**

Ik wil bij mijn Jezus de wacht houden.

Koor 2

Dan slapen onze zonden in.

Tenor

Zijn zielenood doet nu boete voor mijn dood; zijn
droefheid vervult mij met vreugde.

Koor 2

Daarom moet zijn prijzenswaardig lijden
voor ons echt bitter en toch zoet zijn.

27. Evangelie (Matth. 26:39)**Evangelist**

En hij liep een eindje verder,
knielde neer en bad:

Jezus

Mijn Vader, indien het mogelijk is,
laat deze beker dan aan mij voorbij gaan;
echter, niet wat ik wil, maar wat U wilt.

28. Recitatief (bas)

De Heiland valt voor zijn Vader neer.
Daardoor tilt hij mij en iedereen na onze
val weer op naar Gods genade.
Hij is bereid de beker van de bittere dood
te drinken waarin, omdat de lieve God
daar welgevallen aan heeft, de smerig
stinkende zonden van deze wereld gegoten zijn.

29. Aria (bas)

Gerne will ich mich bequemen
Kreuz und Becher an zu nehmen,
trink ich doch dem Heiland nach.
Denn sein Mund der mit Milch und
Honig fliesset, hat den Grund und des
Leidens herbe Schmach durch den
ersten Trunk veräusset.

30. Evangelie (Matth. 26:40-42)**Evangelist**

Und er kam zu seinen Jüngern und fand sie
schlafend und sprach zu ihnen:

Jezus

Können ihr denn nicht eine Stunde mit mir
wachen? Wachtet und betet, dass ihr nicht in
Anfechtung fallet! Der Geist ist willig,
aber das Fleisch ist schwach.

Evangelist

Zum andern Mal ging er hin, betete und sprach:

Jezus

Mein Vater, ists nicht möglich dass dieser
Kelch von mir gehe, ich trinke ihn denn,
so geschehe dein Wille.

31. Koraal (koor 1 en 2)

Was mein Gott will, das gescheh allzeit,
sein Will der ist der beste. zu helfen den' er ist
bereit die an ihn gläuben feste.
Er hilft aus Not, der fromme Gott
und züchtigt mit Massen.
Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut,
den will er nicht verlassen.

32. Evangelie (Matth. 26:43-50)**Evangelist**

Und er kam und fand sie aber schlafend, und ihre
Augen waren voll Schlags. Und er liess sie und ging
abermal hin und betete zum drittenmal und redete
dieselbigen Worte.

29. Aria (bas)

Ik wil mij graag bereid verklaren om
kruis en beker aan te nemen; dan drink
ik in navolging van mijn Heiland.
Want zijn mond die overvloed van melk en
honing heeft de reden van het lijden en de
wrange smaak ervan door de eerste dronk
verzacht.

30. Evangelie (Matth. 26:40-42)**Evangelist**

En hij kwam bij zijn leerlingen en vond
hen slapend en zei tegen hen:

Jezus

Kunnen jullie dan niet één uur met mij waken?
Blijf wakker en bid dat jullie niet in verzoeking
komen. De geest is gewillig, maar het
lichaam is zwak.

Evangelist

Opnieuw ging hij weg en bad:

Jezus

Mijn Vader, als het niet mogelijk is dat
deze beker aan mij voorbij gaat, dan
drink ik hem. Uw wil geschiede.

31. Koraal (koor 1 en 2)

Wat mijn God wil geschiede altijd, wat Hij
wil is het beste. Hij is bereid om degenen die
vast in Hem geloven te helpen;
De rechtvaardige God helpt uit de nood
en Hij is matig met straf.
Wie God vertrouwt, vast op Hem bouwt,
die zal Hij niet in de steek laten.

32. Evangelie (Matth. 26:43-50)**Evangelist**

En hij kwam terug maar vond hen slapend
en hun ogen waren zwaar van de slaap. En hij
liet hen nogmaals alleen en bad voor de derde
maal met dezelfde woorden.

Da kam er zu seinen Jüngern
und sprach zu ihnen:

Jezus

Ach! wollt ihr nun schlafen und ruhen?
Siehe, die Stunde ist hie, dass des Menschen
Sohn in der Sünder Hände überantwortet
wird. Stehet auf, lasset uns gehen; siehe,
er ist da, der mich verrät.

Evangelist

Und als er noch redete, siehe, da kam Judas,
der zwölften einer und mit ihm eine grosse
Schar mit Schwertern und mit Stangen, von
den Hohenpriestern und Ältesten des Volks.
Und der Verräter hatte ihnen ein Zeichen
gegeben und gesagt: "Welchen ich küssen
werde, der ists, den greifet". Und alsbald
trat er zu Jesu und sprach:

Judas

Gegrüßet seist du, Rabbi!

Evangelist

Und küssete ihn. Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus

Mein Freund, warum bist du kommen?

Evangelist

Da traten sie hinzu und legten die Hände
an Jesum und griffen ihn.

33. Duet (sopraan en alt, koor 1 en 2)

Sopraan en Alt

So ist mein Jesus nun gefangen.

Koor 2

Lasst ihn, haltet, bindet nicht!

Sopraan en Alt

Mond und Licht ist vor Schmerzen
untergangen, weil mein Jesus ist gefangen.
Sie führen ihn, er ist gebunden.

Toen ging hij naar zijn leerlingen
en zei tegen hen:

Jezus

Ach, willen jullie nu slapen en uitrusten?
Het is nota bene het moment dat de Mensenzoon
in de handen van zondaren wordt overgeleverd.
Sta op, laten we gaan, kijk, daar is hij die mij
verraden zal.

Evangelist

En terwijl hij nog sprak, kijk, daar kwam Judas
een van de twaalf en een grote groep mensen
met zwaarden en stokken die gestuurd waren
door de hogepriesters en de oudsten van het volk.
En de verrader had hun een teken gegeven
en gezegd: "degene die ik zal kussen, die is het,
die moet je grijpen". En hij liep meteen naar
Jezus toe en zei:

Judas

Gegroet, rabbi.

Evangelist

En hij kustte hem. Maar Jezus zei tegen hem:

Jezus

Mijn vriend, waarom ben je gekomen?

Evangelist

Toen liepen ze op hem toe en pakten hem
vast.

33. Duet (sopraan en alt, koor 1 en 2)

Sopraan en Alt

Zo is mijn Jezus nu gevangen genomen.

Koor 2

Laat hem, houd op, bind hem niet vast!

Sopraan en Alt

Het maanlicht is van verdriet ondergegaan
omdat mijn Jezus gevangen genomen is.
Ze voeren hem weg, geboeid en al.

Koor 1 en 2

Sind Blitze, sind Donner in Wolken verschwunden?
Eröffne den feurigen Abgrund, o Hölle,
zertrümmre, verschlinge, verderbe,
zerschelle mit plötzlicher Wut
den falschen Verräter, das mörd'rische Blut.

34. Evangelie (Matth. 26:51-56)

Evangelist

Und siehe, einer aus denen die mit
Jesu waren, rekkete die Hand aus und
schlug des Hohenpriesters Knecht und
hieb ihm ein Ohr ab. Da sprach Jesus zu ihm:

Jezus

Stekke dein Schwert an seinen Ort; denn
wer das Schwert nimmt, der soll durchs
Schwert umkommen. Oder meinst du,
dass ich nicht könnte meinen Vater bitten,
dass er mir zuschickte mehr denn zwölf
Legion Engel? Wie würde aber die Schrift
erfüllet? Es muss also gehen.

Evangelist

Zu der Stund sprach Jesus zu den Scharen:

Jezus

Ihr seid ausgegangen als zu einem Mörder,
mit Schwertern und mit Stangen, mich
zu fahen; bin ich doch täglich bei euch
gesessen und habe gelehret im Tempel,
und ihr habt mich nicht gegriffen.
Aber das ist alles geschehen, dass
erfüllet würden die Schriften der Propheten.

Evangelist

Da verliessen ihn alle Jünger
und flohen.

35. Koraal (koor 1 en 2)

O Mensch, beweine dein Sünde gross,
darum Christus seines Vaters Schoss,
äussert und kam auf Erden;

Koor 1 en 2

Zijn bliksem en donder in de wolken
verdwenen? Open uw vurige afgrond, o hel.
Sla stuk, verzweyg, richt te gronde,
sla te pletter met één woedend gebaar
de valse verrader, de moordenaar.

34. Evangelie (Matth. 26:51-56)

Evangelist

En zie, een van hen die bij Jezus
waren, strekte zijn hand uit en sloeg
de slaaf van de hogepriester een oor af.
Daarop zei Jezus tegen hem:

Jezus

Steek je zwaard op zijn plaats, want wie
het zwaard neemt, zal door het zwaard
omkomen. Of denk je dat ik mijn Vader
niet zou kunnen vragen om mij meer
dan twaalf legioenen engelen te sturen?
Maar hoe zou dan de Schrift vervuld worden?
Het moet zo gaan.

Evangelist

Op dat ogenblik zei Jezus tegen de menigte:

Jezus

Als tegen een rover zijn jullie uitgetrokken,
met zwaarden en stokken om mij gevangen
te nemen. Ik zat jullie toch dagelijks les
te geven in de tempel en jullie hebben mij
niet gegrepen. Maar dat is allemaal gebeurd opdat
in vervulling zou gaan wat geschreven staat
bij de profeten.

Evangelist

Toen lieten alle leerlingen hem in de steek
en vluchtten weg.

35. Koraal (koor 1 en 2)

O mens, huil om je grote zonde
waarom Christus de schoot van zijn
Vader verliet en op aarde kwam.

von einer Jungfrau rein und zart
für uns er hie geboren ward,
er wollt der Mittler werden.
Den Toten er das Leben gab
und legt darbei all Krankheit ab,
bis sich die Zeit herdrange
dass er für uns geopfert würd,
trüg unsrer Sünden schwere Bürd
wohl an dem Kreuze lange.

36. Aria (alt en koor 2)

Alt

Ach, nun ist mein Jesus hin!

Koor 2 (Hooglied 6:1)

Wo ist denn dein Freund hingegangen,
o du Schönste unter den Weibern?

Alt

Ist es möglich, kann ich schauen?

Koor 2

Wo hat sich dein Freund hingewandt?

Alt

Ach! mein Lamm in Tigerklauen,
ach! Wo ist mein Jesus hin?

Koor 2

So wollen wir mit dir ihn suchen.

Alt

Ach! was soll ich der Seele sagen
wenn sie mich wird ängstlich fragen?
Ach! wo ist mein Jesus hin?

37. Evangelist (Matth. 26:57-59)

Die aber Jesum gegriffen hatten, führeten
ihn zu dem Hohenpriester Kaiphas, dahin
die Schriftgelehrten und Ältesten sich
versammelt hatten. Petrus aber folgete

Uit een zuivere, tere maagd werd hij
voor ons hier geboren;
Hij wilde middelaar worden.
Doden gaf hij het leven,
alle ziekte genas hij
totdat de tijd aanbrak
dat hij voor ons geofferd zou worden
en hij de zware last van onze zonden
aan het kruis zou dragen.

36. Aria (alt en koor 2)

Alt

Ach, nu is mijn Jezus weg!

Koor 2 (Hooglied 6:1)

Waar is je vriend naartoe gegaan,
mooiste onder de vrouwen?

Alt

Is het mogelijk? Kan ik het zien?

Koor 2

Waar is je vriend naartoe gegaan?

Alt

Ach, mijn lam in de klauwen van de tijger!
Ach, waar is mijn Jezus heen?

Koor 2

Wij willen hem samen met jou zoeken.

Alt

Ach, wat moet ik mijn ziel zeggen
wanneer zij mij angstig vragen zal:
waar is mijn Jezus heen?

37. Evangelist (Matth. 26:57-59)

Zij die Jezus gegrepen hadden
voerden hem naar de hogepriester
Kajafas bij wie de schriftgeleerden
en oudsten bij elkaar gekomen waren.

ihm nach von ferne bis in den Palast
des Hohenpriesters und ging hinein und satzte sich
bei den Knechte, auf dass er sähe wo es hinaus wollte.
Die Hohenpriester aber und Ältesten
und der ganze Rat suchten falsche
Zeugnis wider Jesum, auf dass sie ihn
töteten, und funden keines.

38. Koraal (koor 1 en 2)

Mir hat die Welt trüglich gericht'
mit Lügen und mit falschem Gdicht,
viel Netz und heimlich Strikke.

Herr, nimm mein wahr in dieser Gfahr,
bhüt mich für falschen Tükken!

39. Evangelie (Matth. 26:60-62)

Evangelist

Und wiewohl viel falsche Zeugen herzutraten, funden
sie doch keins. Zuletzt traten herzu zween falsche
Zeugen und sprachen:

Getuigen

Er hat gesagt: Ich kann den Tempel Gottes abbrechen
und in dreien Tagen denselben bauen.

Evangelist

Und der Hohepriester stund auf und sprach zu ihm:

Hogepriester

Antwortest du nichts zu dem, das
diese wider dich zeugen?

Evangelist

Aber Jesus schwieg stille.

40. Recitatief (tenor)

Mein Jesus schweigt zu falschen Lügen
stille, um uns damit zu zeigen
dass sein erbarmungsvoller Wille
vor uns zu Leiden sei geneigt,
und dass wir in dergleichen Pein
ihm sollen ähnlich sein und in
Verfolgung stille schweigen.

Petrus echter volgde hem van verre tot in het paleis
van de hogepriester en ging naar binnen en ging bij
de slaven zitten om te zien hoe het zou aflopen.
De overpriesters en de oudsten en de
hele Raad zochten naar een vals getuigenis
tegen Jezus om hem te kunnen doden,
maar ze vonden er geen.

38. Koraal (koor 1 en 2)

De wereld heeft mij oneerlijk gevonnist
met leugens en een valse aanklacht;
ze heeft mij heimelijk in de val gelokt.

Heer, zie naar mij om in dit gevaar,
behoed mij voor valse streken.

39. Evangelie (Matth. 26:60-62)

Evangelist

En hoewel er veel valse getuigen naar voren kwamen,
vonden ze toch niets. Tenslotte kwamen er twee valse
getuigen naar voren en zeiden:

Getuigen

Hij heeft gezegd: Ik kan de tempel van God afbreken
en die in drie dagen weer opbouwen.

Evangelist

En de hogepriester ging staan en zei tegen hem:

Hogepriester

Geeft u geen antwoord op wat
zij tegen u getuigen?

Evangelist

Maar Jezus zweeg.

40. Recitatief (tenor)

Mijn Jezus zwijgt bij valse leugens
om ons daarmee te laten zien
dat hij in zijn barmhartigheid
bereid is om voor ons te lijden
en dat wij in zulke pijn
zouden zijn als hij
en bij vervolging zouden zwijgen.

41. Aria (tenor)

Geduld, Geduld!

Wenn mich falsche Zungen stechen,
leid ich wider meine Schuld
Schimpf und Spott, ei, so mag der liebe Gott
meines Herzens Unschuld rächen.

42. Evangelie (Matth. 26:63-66)**Evangelist**

Und der Hohepriester antwortete

Hogepriester

Ich beschwöre dich bei dem lebendigen
Gott, dass du uns sagest, ob du sieist
Christus, der Sohn Gottes?

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jezus

Du sagests. Doch sage ich euch: von nun an wirts
geschehen dass ihr sehen werdet des Menschen Sohn
sitzen zur Rechten der Kraft und kommen
in den Wolken des Himmels.

Evangelist

Da zerriss der Hohepriester seine
Kleider und sprach:

Hogepriester

Er hat Gott gelästert, was dürfen wir
weiter Zeugnis? Siehe, itzt habt ihr
seine Gotteslästerung gehöret.
Was dünket euch?

Evangelist

Sie antworteten und sprachen:

Koor 1 en 2

Er ist des Todes schuldig!

43. Evangelie (Matth. 26:67-68)**Evangelist**

Da speieten sie aus in sein Angesicht
und schlugen ihn mit Fäusten. Etliche aber schlugen

41. Aria (tenor)

Geduld, geduld!

Wanneer valse tongen mij belagen,
ik onschuldig smaad en bespotting moet
verdragen, moge de lieve God dan
de onschuld van mijn hart wreken.

42. Evangelie (Matth. 26:63-66)**Evangelist**

De hogepriester antwoordde hem:

Hogepriester

Ik doe een dringend beroep op u, bij de
levende God, dat u ons zegt of u Christus
bent, de Zoon van God.

Evangelist

Jezus zei tegen hem:

Jezus

U zegt het. Maar ik zeg u: van nu af aan
zult u de Mensenzoon zien zitten aan de
rechterhand van de Almachtige en u zult hem zien
komen op de wolken van de hemel.

Evangelist

Toen scheurde de hogepriester
zijn kleren en zei:

Hogepriester

Hij heeft God gelasterd, wat hebben we
nog voor getuigenis nodig? Jullie hebben
nu zijn godslastering gehoord.
Wat vinden jullie ervan?

Evangelist

Zij antwoordden:

Koor 1 en 2

Hij verdient de doodstraf!

43. Evangelie (Matth. 26:67-68)**Evangelist**

Toen spuugden zij hem in zijn gezicht
en sloegen hem met hun vuisten. Maar sommigen

ihn ins Angesicht und sprachen:

Schriftgeleerden (koor 1 en 2)

Weissage uns, Christe, wer ists der dich schlug?

44. Koraal (koor 1 en 2)

Wer hat dich so geschlagen, mein Heil,
und dich mit Plagen so übel zugericht?
Du bist ja nicht ein Sünder
wie wir und unsre Kinder;
von Missetaten weisst du nicht.

45. Evangelie (Matth. 26:69-73)**Evangelist**

Petrus aber sass draussen im Palast und es
trat zu ihm eine Magd und sprach:

Dienstmeisje

Und du warest auch mit dem Jesu aus Galiläa.

Evangelist

Er leugnete aber vor ihnen allen
und sprach:

Petrus

Ich weiss nicht was du sagest.

Evangelist

Als er aber zur Tür hinausging, sahe
ihn eine andere und sprach zu denen die da waren:

Dienstmeisje

Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.

Evangelist

Und er leugnete abermal und schwur dazu:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und über eine kleine Weile traten hinzu,
die da standen und sprachen zu Petro:

Soldaten

Wahrlich, du bist auch einer von denen,
denn deine Sprache verrät dich.

sloegen hem in zijn gezicht en zeiden:

Schriftgeleerden (koor 1 en 2)

Profeteer ons, Christus, wie is het die u sloeg?

44. Koraal (koor 1 en 2)

Wie heeft u zo geslagen, mijn Heil,
en u met plagen zo lelijk toegetakeld?
U bent toch geen zondaar
zoals wij en onze kinderen.
U heeft geen weet van misdadigheid.

45. Evangelie (Matth. 26:69-73)**Evangelist**

Petrus zat buiten in het paleis en er kwam een
dienstmeisje naar hem toe dat zei:

Dienstmeisje

Jij was ook bij die Jezus uit Galilea.

Evangelist

Maar hij ontkende het ten aanhoren
van allen en zei:

Petrus

Ik weet niet waar je het over hebt.

Evangelist

Toen hij echter naar de deur liep om naar buiten te gaan,
zag een ander hem en zei tegen hen die daar waren:

Dienstmeisje

Deze man was ook bij Jezus van Nazareth.

Evangelist

En hij ontkende het opnieuw en zwoer erbij:

Petrus

Ik ken die man niet.

Evangelist

En even later kwamen de omstanders
naar hem toe en zeiden tegen Petrus:

Soldaten

Wel waar! Jij bent ook een van hen
want je uitspraak verraadt je.

46. Evangelie (Matth. 26:74-75)

Evangelist

Da hub er an sich zu verfluchen und zu schwören:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und alsbald krähete der Hahn. Da dachte Petrus an die Worte Jesu, da er zu ihm sagte: "Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal verleugnen". Und ging heraus und weinete bitterlich.

47. Aria (alt)

Erbarme dich, mein Gott
um meiner Zähren willen!
Schaue hier, Herz und Auge
weint von dir bitterlich.

48. Koraal (koor 1 en 2)

Bin ich gleich von dir gewichen,
stell ich mich doch wieder ein;
hat uns doch dein Sohn verglichen,
durch sein Angst und Todespein.
Ich verleugne nicht die Schuld,
aber deine Gnad und Huld
ist viel grösser als die Sünde,
die ich stets in mir befinde.

49. Evangelie (Matth. 27:1-4)

Evangelist

Des Morgens aber hielten alle Hohenpriester und die Ältesten des Volks einen Rat über Jesum, dass sie ihn töteten. Und bunden ihn, führten ihn hin und überantworteten ihn dem Landpfleger Pontio Pilato. Da das sahe Judas, der ihn verraten hatte, dass er verdammt war zum Tode, gereuete es ihn und brachte herwieder die dreissig Silberlinge den Hohenpriestern und Ältesten und sprach:

46. Evangelie (Matth. 26:74-75)

Evangelist

Toen begon hij zich te vervloeken en hij zwoer:

Petrus

Ik ken die man niet.

Evangelist

En onmiddellijk kraaide de haan. Toen dacht Petrus aan de woorden die Jezus tegen hem gezegd had: "Eer de haan kraait zul je mij drie maal verloochenen". En hij ging naar buiten en huilde bittere tranen.

47. Aria (alt)

Ontferm U over mij, mijn God
omwille van mijn tranen.
Zie hoe hart en ogen hier
bittere tranen om U huilen.

48. Koraal (koor 1 en 2)

Hoewel ik zo ineens bij U ben weggegaan
wil ik toch mijn plaats weer innemen.
Uw zoon is immers met ons tot een
vergelijk gekomen door de doodsangst en de pijn
die hij doorstaan heeft. Ik ontken mijn schuld niet,
maar uw goedheid en genade zijn veel groter
dan de zonde die ik in mijzelf
altijd weer tegenkom.

49. Evangelie (Matth. 27:1-4)

Evangelist

Toen het morgen geworden was, beraadslaagden de overpriesters en de oudsten van het volk over Jezus, om hem te doden. En ze boeiden hem, voerden hem weg en leverden hem over aan de landvoogd, Pontius Pilatus. Toen Judas, die hem had verraden, zag dat hij ter dood veroordeeld was, kreeg hij berouw en hij bracht de dertig zilverlingen terug bij de overpriesters en de oudsten en zei:

Judas

Ich habe übel getan, dass ich
unschuldig Blut verraten habe.

Evangelist

Sie sprachen:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Was gehet uns das an?
Da siehe du zu!

50. Evangelie (Matth. 27:5-6)

Evangelist

Und er warf die Silberlinge in den Tempel,
hub sich davon, ging hin und erhängete
sich selbst. Aber die Hohenpriester
nahmen die Silberlinge und sprachen:

Overpriesters

Es taugt nicht dass wir sie in den
Gotteskasten legen, denn es ist Blutgeld.

51. Aria (bas)

Gebt mir meinen Jesum wieder!
Seht, das Geld, den Mörderlohn,
wirft euch der verlorne Sohn
zu den Füßen nieder.

51. Aria (bas)

Sie hielten aber einen Rat und kauften
einen Töpfersakker darum zum Begräbnis
der Pilger. Daher ist derselbige Akker genennet der
Blutakker bis auf den heutigen Tag. Da ist erfüllet das
gesagt ist durch den Propheten Jeremias, da er spricht:
"Sie haben genommen dreissig Silberlinge,
damit bezahlet ward der Verkaufte, welchen
sie kauften von den Kindern Israel, und haben
sie gegeben um einen Töpfersakker, als mir der Herr
befohlen hat". Jesus stund aber vor dem Landpfleger;
und der Landpfleger fragte ihn und sprach:

Pilatus

Bist du der Jüden König?

Judas

Ik heb iets vreselijks gedaan;
Ik heb onschuldig bloed verraden.

Evangelist

Zij zeiden:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Wat gaat ons dat aan?
Zoek het maar uit.

50. Evangelie (Matth. 27:5-6)

Evangelist

En hij gooide de zilverlingen in de tempel,
maakte zich uit de voeten en verhing zich.
Maar de overpriesters pakten de
zilverlingen en zeiden:

Overpriesters

We mogen ze niet in de offerkist
doen want het is bloedgeld.

51. Aria (bas)

Geef mij mijn Jezus terug!
Kijk, de verloren zoon
gooit jullie het geld, het moordenaars-
loon voor de voeten.

51. Aria (bas)

Zij overlegden en kochten een stuk land van een pot-
tenbakker, als begraafplaats voor pelgrims. Daarom
wordt dat land bloedakker genoemd, tot op de dag van
vandaag. Toen is in vervulling gegaan wat door de
profeet Jeremia gezegd is: "Ze hebben dertig zilverlin-
gen genomen waarmee het verkochte betaald werd dat
ze kochten van de kinderen van Israël; en ze
hebben ze gegeven voor een stuk land van een
pottenbakker, zoals de Here mij had opgedragen".
(vgl. Zacharia 11:12-13) Jezus nu stond voor de
landvoogd; en de landvoogd vroeg hem:

Pilatus

Bent u de koning der Joden?

Evangelist

Jesus aber sprach:

Jezus

Du sagests.

Evangelist

Und da er verklagt war von den Hohenpriestern und Ältesten antwortete er nichts. Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus

Hörest du nicht, wie hart sie dich verklagen?

Evangelist

Und er antwortete ihm nicht auf ein Wort, also, dass sich auch der Landpfleger sehr verwunderte.

53. Koraal (koor 1 en 2)

Befiehl du deine Wege
und was dein Herze kränkt
der allertreusten Pflege
des, der den Himmel lenkt;
der Wolken, Luft und Winden
gibt Wege, Lauf und Bahn,
der wird auch Wege finden
da dein Fuss gehen kann.

54. Evangelie (Matth. 27:15-22)**Evangelist**

Auf das Fest aber hatte der Landpfleger Gewohnheit, dem Volk einen Gefangenen loszugeben, welchen sie wollten. Er hatte aber zu der Zeit einen Gefangenen, einen sonderlichen vor andern, der hiess Barabbas, und da sie versamlet waren sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollt ihr, dass ich euch losgebe? Barabbam oder Jesum, von dem gesaget wird er sei Christus?

Evangelist

Jezus zei:

Jezus

U zegt het.

Evangelist

En toen hij aangeklaagd werd door de overpriesters en de oudsten gaf hij geen antwoord. Toen zei Pilatus tegen hem:

Pilatus

Hooft u niet hoe zwaar ze u aanklagen?

Evangelist

En hij antwoordde hem met geen woord, zodat ook de landvoogd zeer verbaasd was.

53. Koraal (koor 1 en 2)

Beveel uw wegen
en wat uw hart bezeert
maar toe aan de trouwe zorg
van Hem die over de hemel regeert.
Die wolken, lucht en winden
wijst spoor en loop en baan,
die zal ook wegen vinden
waarlangs uw voet kan gaan.

54. Evangelie (Matth. 27:15-22)**Evangelist**

Nu was het de gewoonte van de landvoogd om op het feest een gevangene vrij te laten naar de keus van het volk. Hij had nu een bijzondere gevangene, Barabbas genaamd. En omdat ze bij elkaar waren zei Pilatus tegen hen:

Pilatus

Wie willen jullie dat ik vrijlaat? Barabbas of Jezus, van wie gezegd wordt dat hij Christus is?

Evangelist

Denn er wusste wohl dass sie ihn aus Neid überantwortet hatten. Und da er auf dem Richtstuhl sass, schickete sein Weib zu ihm und liess ihm sagen:

Evangelist

Habe du nichts zu schaffen mit diesem Gerechten; ich habe heute viel erlitten im Traum von seinetwegen.

Evangelist

Aber die Hohenpriesters und die Ältesten überredeten das Volk dass sie um Barabbam bitten sollten und Jesum umbrächten. Da antwortete nun der Landpfleger und sprach zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollt ihr unter diesen zweien den ich euch soll losgeben?

Evangelist

Sie sprachen:

Volk (koor 1 en 2)

Barabbam!

Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Was soll ich denn machen mit Jesu, von dem gesaget wird, er sei Christus?

Evangelist

Sie sprachen alle:

Volk (koor 1 en 2)

Lass ihn kreuzigen!

55. Koraal (koor 1 en 2)

Wie wunderbarlich ist doch diese Strafe!
Der gute Hirte leidet für die Schafe,
die Schuld bezahlt der Herre, der Gerechte,
für seine Knechte.

Evangelist

Want hij wist wel dat ze hem uit afgunst hadden overgeleverd. En terwijl hij op de rechterstoel zat, zond zijn vrouw hem de boodschap:

Evangelist

Bemoei je niet met deze rechtvaardige; ik heb vandaag in een droom veel om hem geleden.

Evangelist

Maar de overpriesters en de oudsten haalden het volk over om om Barabbas te vragen en Jezus om het leven te brengen. Toen antwoordde de landvoogd hun:

Pilatus

Wie van deze twee willen jullie dat ik zal loslaten?

Evangelist

Zij zeiden:

Volk (koor 1 en 2)

Barabbas!

Evangelist

Pilatus zei tegen hen:

Pilatus

Wat moet ik dan doen met Jezus van wie gezegd wordt dat hij Christus is?

Evangelist

Ze zeiden allemaal:

Volk (koor 1 en 2)

Laat hem kruisigen!

55. Koraal (koor 1 en 2)

Hoe wonderlijk is toch deze straf!
De goede herder lijdt voor zijn schapen.
De Heer, de rechtvaardige, betaalt
de schuld voor zijn dienaren.

56. Evangelie (Matth. 27:23)**Evangelist**

Der Landpfleger sagte:

Pilatus

Was hat er denn Übels getan?

57. Recitatief (sopraan)

Er hat uns allen wohlgetan,
den Blinden gab er das Gesicht,
die Lahmen macht' er gehend,
er sagt' uns seines Vaters Wort,
er trieb die Teufel fort,
Betrübe hat er aufgericht',
er nahm die Sünder auf und an.
Sonst hat mein Jesus nichts getan.

58. Aria (sopraan)

Aus Liebe will mein Heiland sterben,
von einer Sünde weiss er nichts,
dass das ewige Verderben
und die Strafe des Gerichts
nicht auf meiner Seele bliebe.

59. Evangelie (Matth. 27:23-26)**Evangelist**

Sie schriehen aber noch mehr und sprachen:

Volk (koor 1 en 2)

Lass ihn kruisigen!

Evangelist

Da aber Pilatus sahe dass er nichts schaffete, sondern
dass ein viel grösser Getümmel ward, nahm er Wasser
und wusch die Hände vor dem Volk und sprach:

Pilatus

Ich bin unschuldig an dem Blut dieses
Gerechten; sehet ihr zu!

Evangelist

Da antwoordete das ganze Volk und sprach:

Volk (koor 1 en 2)

Sein Blut komme über uns und unsre Kinder!

56. Evangelie (Matth. 27:23)**Evangelist**

De landvoogd zei:

Pilatus

Wat heeft hij dan voor kwaad gedaan?

57. Recitatief (sopraan)

Hij heeft ons allen welgedaan.
Blinden gaf hij het gezicht,
lammen deed hij lopen.
Hij sprak tot ons het woord van zijn
Vader, hij dreef de duivels uit.
Bedroefden heeft hij opgebeurd;
hij accepteerde zondaars.
Verder heeft mijn Jezus niets gedaan.

58. Aria (sopraan)

Uit liefde wil mijn Heiland sterven
- van zonde heeft hij geen weet -
opdat de eeuwige ondergang
en de straf van het gerecht
niet blijvend op mijn ziel zouden drukken.

59. Evangelie (Matth. 27:23-26)**Evangelist**

Zij schreeuwden echter des te harder:

Volk (koor 1 en 2)

Laat hem kruisigen!

Evangelist

Toen Pilatus zag dat hij niets bereikte maar dat de
opschudding nog groter werd, nam hij water, waste
zijn handen voor de ogen van het volk en zei:

Pilatus

Ik ben onschuldig aan het bloed van deze
rechtvaardige; zoeken jullie het maar uit!

Evangelist

Toen antwoordde het hele volk:

Volk (koor 1 en 2)

Zijn bloed kome over ons en onze kinderen!

Evangelist

Da gab er ihnen Barabbam los; aber Jesum liess
er geisseln und überantwortete ihn, dass er
gekreuziget würde.

60. Recitatief (alt)

Erbarm es Gott!
Hier steht der Heiland angebunden.
O Geisselung, o Schläg, o Wunden!
Ihr Henker, haltet ein! Erweicht euch der Seelen
Schmerz, der Anblick solches Jammers nicht?
Ach ja! ihr habt ein Herz das muss
der Martersäule gleich und noch viel
härter sein. Erbarmt euch, haltet ein!

61. Aria (alt)

Können Tränen meiner Wangen nichts
erlangen, o so nehmt mein Herz hinein!
Aber lasst es bei den Fluten, wenn die Wunden milde
bluten, auch die Opferschale sein.

62. Evangelie (Matth. 27:27-30)**Evangelist**

Da nahmen die Kriegsknechte des Land-
pflegers Jesum zu sich in das Richthaus
und sammelten über ihn die ganze Schar
und zogen ihn aus und legten ihm einen
Purpermantel an und flochten eine domene
Krone und satzten sie auf sein Haupt und
ein Rohr in seine rechte Hand und beugeten
die Knie vor ihm und spotteten ihn und
sprachen:

Soldaten (koor 1 en 2)

Gegrüsst seist du, Jüdenkönig!

Evangelist

Und speieten ihn an und nahmen das Rohr
und schlugen damit sein Haupt.

63. Koraal (koor 1 en 2)

O Haupt voll Blut und Wunden,

Evangelist

Toen liet hij Barabbas vrij, maar Jezus
liet hij geselen en hij gaf hem over om
gekreuisigd te worden.

60. Recitatief (alt)

Moge God medelijden hebben!
Hier staat de Heiland vastgebonden.
Geseling! Slaag! Wonden! Beulen, houd op!
Doet dit zielsverdriet, de aanblik
van zoveel ellende jullie niets?
Ach natuurlijk! Jullie hebben een hart dat nog veel
harder moet zijn dan de folterpaal zelf.
Heb medelijden, Houd toch op!

61. Aria (alt)

Als de tranen die over mijn wangen stromen niets
kunnen uitrichten, neem dan mijn hart maar weg.
Maar laat het bij het vloeien van het bloed uit de
wonden ook de offerschaal zijn.

62. Evangelie (Matth. 27:27-30)**Evangelist**

Toen namen de soldaten van de land-
voogd Jezus mee in het gerechtsgebouw
en ze verzamelden de hele menigte om
hem heen en ze kleedden hem uit en legden
een purperen mantel om hem heen en ze
vlochten een doornenkroon en zetten die
op zijn hoofd en gaven hem een stok in zijn
rechterhand en zij knielden voor hem en
bespotten hem en zeiden:

Soldaten (koor 1 en 2)

Gegroet, koning der Joden!

Evangelist

En ze spuugden naar hem en ze namen
de stok en sloegen daarmee op zijn hoofd.

63. Koraal (koor 1 en 2)

O hoofd vol bloed en wonden,

voll Schmerz und voller Hohn!
O Haupt zu Spott gebunden
mit einer Dornenkron.
O Haupt, sonst schön gezieret
mit höchster Her und Zier,
jetzt aber hoch schimpfieret, gegrüßet seist du mir!

Du edles Angesichte
dafür sonst schrickt und scheut!
Das grosse Weltgerichte,
wie bist du so bespeit,
wie bist du so erbleicht!
Wer hat dein Augenlicht,
dem sonst kein Licht nicht gleicht,
so schändlich zugericht'?

64. Evangelie (Matth. 27:31-32)

Und da sie ihn verspottet hatten, zogen sie ihm den Mantel aus und zogen ihm seine Kleider an und führten ihn hin, dass sie ihn kreuzigten. Und indem sie hinausgingen, funden sie einen Menschen von Kyrene, mit Namen Simon; den zwungen sie dass er ihm sein Kreuz trug.

65. Recitatief (bas)

Ja! Freilich will in uns das Fleisch und Blut zum Kreuz gezwungen sein; je mehr es unsrer Seele gut, je herber geht es ein.

66. Aria (bas)

Komm, süßes Kreuz, so will ich sagen,
mein Jesu, gib es immer her!
Wird mir mein Leiden einst zu schwer,
so hilfst du mir es selber tragen.

67. Evangelie (Matth. 27:33-43)

Evangelist

Und da sie an die Stätte kamen mit Namen Golgatha, das ist verdeutschet: Schädelstätt, gaben sie ihm Essig zu

overladen met smart en hoon!
O hoofd, tot spot omwonden met een doornenkroon.
O hoofd, anders zo mooi getooid
met als sieraad de hoogste eer,
nu echter zó onteerd,
ik breng u mijn groet!

Edel gezicht,
waarvoor het grote wereldgericht
anders schrikt en eerbiedig terugdeinst,
wat bent u bespuugd.
Wat bent u bleek geworden.
Wie heeft het licht van uw ogen
waarmee geen enkel ander licht zich
meten kan, zo schandig toegetakeld?

64. Evangelie (Matth. 27:31-32)

En toen ze hem bespot hadden, trokken ze hem de mantel uit, deden hem zijn eigen kleren aan en voerden hem weg om hem te kruisigen. En terwijl ze de stad uitgingen, vonden ze een man uit Cyrene, Simon geheten, die zij dwongen voor hem het kruis te dragen.

65. Recitatief (bas)

Ja! Zeker wil ons vlees en bloed gedwongen worden het kruis te dragen. Hoe beter het onze ziel gaat, hoe harder het aankomt.

66. Aria (bas)

Kom, lief kruis, wil ik zeggen,
mijn Jezus, geef het steeds aan mij!
Wordt mijn lijden mij eenmaal te zwaar,
helpt ú het mij dan dragen.

67. Evangelie (Matth. 27:33-43)

Evangelist

En toen zij op de plaats kwamen die Golgotha heet, wat betekent: Schedelplaats, gaven zij hem azijn vermengd met gal

trinken mit Gallen vermischt; und da ers schmeckte, wollte ers nicht trinken. Da sie ihn aber gekreuziget hatten, teilten sie seine Kleider und warfen das Los darum, auf dass erfüllet würde, das gesagt ist durch den Propheten: "Sie haben meine Kleider unter sich geteilet und über mein Gewand haben sie das Los geworfen". Und sie sassen allda und hüteten sein. Und oben zu seine Häupten hefteten sie die Ursach seines Todes beschrieben, nämlich: "Dies ist Jesus, der Jüdenkönig". Und da wurden zween Mörder mit ihm gekreuziget, einer zu Rechten und einer zur Linken. Die aber vorübergingen, lästerten ihn und schüttelten ihre Köpfe und sprachen:

Volk (koor 1 en 2)

Der du den Tempel Gottes zerbrichst und bauest ihn in dreien Tagen, hilf dir selber! Bist du Gottes Sohn, so steig herab vom Kreuz!

Evangelist

Desgleichen auch die Hohenpriester spotteten sein, samt den Schriftgelehrten und Ältesten und sprachen:

Overpriesters (koor1 en 2)

Andern hat er geholpen und kann ihm selber nicht helfen. Ist er der König Israel, so steige er nun vom Kreuz, so wollen wir ihm glauben. Er hat Gott vertrauet, der erlöse ihn nun, lüstets ihn; denn er hat gesagt: ich bin Gottes Sohn.

68. Evangelist (Matth. 27:44)

Desgleichen schmäheten ihn auch die Mörder die mit ihm gekreuziget waren.

69. Recitatief (alt)

Ach Golgatha, unselges Golgatha!
Der Herr der Herrlichkeit muss
schimpflich hier verderben,

te drinken. Maar toen hij het proefde, wilde hij het niet drinken. Toen ze hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren en lootten erom, opdat vervuld zou worden wat door de profeet gezegd is: "Zij hebben mijn kleren onder elkaar verdeeld en om mijn bovenkleed hebben zij geloot". (vgl. Psalm 22:19) En ze bleven daar zitten en bewaakten hem. En boven zijn hoofd bevestigden zij een bordje waarop de reden van zijn dood stond, nl.: Dit is Jezus, de koning der Joden. En met hem werden twee moordenaars gekruisigd, één rechts en één links van hem. De voorbijgangers scholden hem uit en schudden hun hoofd en zeiden:

Volk (koor 1 en 2)

Jij die de tempel van God afbreekt en in drie dagen weer opbouwt, help jezelf! Als je Gods Zoon bent, kom dan van het kruis af!

Evangelist

Zo bespotten ook de overpriesters hem samen met de schriftgeleerden en de oudsten en zeiden:

Overpriesters (koor1 en 2)

Anderen heeft hij geholpen en zichzelf kan hij niet helpen. Als hij de koning van Israël is, laat hij dan van het kruis afkomen en wij zullen hem geloven. Hij heeft op God vertrouwd, laat die hem nu bevrijden als Hij daar zin in heeft; want hij heeft gezegd: ik ben Gods Zoon.

68. Evangelist (Matth. 27:44)

Op dezelfde manier dreven ook de moordenaars die met hem gekruisigd waren de spot met hem.

69. Recitatief (alt)

Ach Golgotha, onzalig Golgotha!
De Heer der heerlijkheid moet hier
in schande ten onder gaan.

der Segen und das Heil der Welt
wird als ein Fluch ans Kreuz gestellt.
Der Schöpfer Himmels und der Erden
soll Erd und Luft entzogen werden.
Die Unschuld muss hier schuldig sterben,
das gehet meiner Seele nah;
ach Golgatha, unselges Golgatha!

70. Aria met koor

Alt

Sehet, Jesus hat die Hand
uns zu fassen ausgespannt. Kommt!

Koor 2

Wohin?

Alt

In Jesu Armen, sucht Erlösung,
nehmt Erbarmen, zoekt!

Koor 2

Wo?

Alt

In Jesu Armen,
lebet, sterbet, ruhet hier,
ihr verlassnen Küchlein ihr, bleibet

Koor 2

Wo?

Alt

In Jesu Armen.

71. Evangelie (Matth. 27:45-50)

Evangelist

Und von der sechsten Stunde an war eine
Finsternis über das ganze Land, bis zu der
neunten Stunde. Und um die neunten Stunde
schree Jesus laut und sprach:

Jezus

De zegen en het heil der wereld
wordt als een vloek aan het kruis gehangen.
Aan de schepper van hemel en aarde
zal aarde en lucht ontnomen worden.
De onschuld moet hier schuldig sterven,
dat gaat mij aan het hart.
Ach Golgotha, onzalig Golgotha!

70. Aria met koor

Alt

Kijk, Jezus heeft zijn hand
naar ons uitgestrekt. Kom!

Koor 2

Waarheen?

Alt

In Jezus' armen. Zoek verlossing,
ontvang ontferming, zoek

Koor 2

Waar?

Alt

In Jezus' armen.
Leef, sterf, rust hier
jullie verlaten kinderen, blijf

Koor 2

Waar?

Alt

In Jezus' armen.

71. Evangelie (Matth. 27:45-50)

Evangelist

En vanaf het zesde uur kwam er
duisternis over het hele land, tot het
negende uur. En omstreeks het negende
uur riep Jezus met luide stem:

Jezus

Eli, Eli, lama asabthani?

Evangelist

Das ist: mein Gott, mein Gott, warum
hast du mich verlassen? Etliche aber die da
stunden, da sie das höreten, sprachen sie:

Volk (koor 1)

Der rufet dem Elias.

Evangelist

Und bald lief einer unter ihnen, nahm
einen Schwamm und füllte ihn mit
Essig und stekete ihn auf ein Rohr und
tränkete ihn. Die andern aber sprachen:

Volk (koor 2)

Halt, halt, lass sehen ob Elias komme
und ihm helfe!

Evangelist

Aber Jesus schree abermals laut
und verschied.

72. Koraal (koor 1 en 2)

Wenn ich einmal soll scheiden,
so scheid nicht von mir;
wenn ich den Tod soll leiden, so tritt du denn herfür!
Wenn mir am allerbängsten
wird um das Herze sein,
so reiss mich aus den Ängsten
kraft deiner Angst und Pein!

73. Evangelie (Matth. 27:51-58)

Evangelist

Und siehe da, der Vorhang im Tempel
zerriss in zwei Stück, von oben an bis
unten aus. Und die Erde erbebte und die
Felsen zerrissen, und die Gräber täten sich
auf und standen auf viel Leiber der Heiligen,
die da schliefen, und gingen aus den Gräbern
nach seiner Auferstehung und kamen in die
heilige Stadt und erschienen vielen. Aber der Haupt-

Eli, Eli, lama sabachthani?

Evangelist

Dat is: mijn God, mijn God, waarom hebt U mij
verlaten? Toen enige omstanders
dat hoorden, zeiden ze:

Volk (koor 1)

Hij roept Elia.

Evangelist

En meteen liep een van hen naar voren,
nam een spons, drenkte die in azijn,
stak hem op een stok en gaf hem
te drinken. Maar de anderen zeiden:

Volk (koor 2)

Wacht, wacht, laten we kijken of
Elia hem komt helpen!

Evangelist

Maar Jezus riep nogmaals met luide stem
en gaf de geest.

72. Koraal (koor 1 en 2)

Als eens mijn tijd gekomen is
laat mij dan niet alleen.
Als ik de dood in de ogen moet zien
sta mij dan terzijde.
Als het mij vreselijk bang te moede
wordt, bevrijd mij dan van mijn
angsten, door uw angst en pijn.

73. Evangelie (Matth. 27:51-58)

Evangelist

En kijk, het voorhangsel in de tempel
scheurde in tweeën, van boven tot onder.
En de aarde beefde, de rotsen scheurden,
de graven gingen open en veel lichamen
van gestorven heiligen stonden op en
verlieten hun graven na zijn opstanding
en kwamen in de heilige stad en verschenen
aan velen. Toen de hoofdman en degenen

man und die bei ihm waren und bewahren Jesum, da sie sahen das Erdbeben und was da geschah, erschrecken sie sehr und sprachen:

Soldaten (koor 1 en 2)

Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen.

Soldaten (koor 1 en 2)

Und es waren viel Weiber da, die von ferne zusahen, die da waren nachgefolget aus Galiläa und hatten ihm gedienet, unter welchen war Maria Magdalena und Maria, die Mutter Jacobi und Joses und die Mutter der Kinder Zebedäi. Am Abend aber kam ein reicher Mann von Arimathea, der hiess Joseph, welcher auch ein Jünger Jesu war. Der ging zu Pilato und bat ihn um den Leichnam Jesu. Da befahl Pilatus man sollte ihm ihn geben.

74. Recitatief (bas)

Am Abend, da es kühle war, ward Adams Fallen offenbar, am Abend drückt ihn der Heiland nieder.
Am Abend kam die Taube wieder und trug ein Ölblatt in dem Munde.
O schöne Zeit, O Abendstunde!
Der Friedenschluss ist nun mit Gott gemacht, denn Jesus hat sein Kreuz vollbracht.
Sein Leichnam kömmt zur Ruh,
ach! liebe Seele, bitte du,
geh, lasse dir den toten Jesum schenken,
o heilsames, o köstlichs Angedenken!

75. Aria (bas)

Mache dich, mein Herze, rein,
ich will Jesum selbst begraben.
Denn er soll nunmehr in mir
für und für seine süsse Ruhe haben.
Welt, geh aus, lass Jesum ein!

die bij hem waren en Jezus bewaakten de aardbeving zagen, en wat er gebeurde, schrokken ze erg en zeiden:

Soldaten (koor 1 en 2)

Waarachtig, hij was Gods Zoon.

Soldaten (koor 1 en 2)

Er waren daar veel vrouwen die vanuit de verte toekeken, die hem gevolgd waren uit Galilea en hem gediend hadden, onder wie Maria Magdalena en Maria de moeder van Jacobus en Jozef en de moeder van de kinderen van Zebedeüs. 's- Avonds kwam er een rijke man uit Arimathea, Jozef genaamd, die ook een leerling van Jezus was. Hij ging naar Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Toen gaf Pilatus opdracht het hem te geven.

74. Recitatief (bas)

In de avond, in de koelte werd de val van Adam zichtbaar.
In de avond drukt de Heiland hem neer;
in de avond kwam de duif terug en droeg een olijfbled in haar snavel. O prachtig tijdstip, o avonduur!
Nu is de vrede met God gesloten,
want Jezus heeft zijn kruis volbracht.
Zijn lichaam komt tot rust.
Ach lieve ziel, alsjeblijft, ga, laat de dode Jezus jou tot een geschenk zijn,
een heilzaam, een kostbaar aandenken.

75. Aria (bas)

Mijn hart, zuiver jezelf,
ik wil Jezus zelf begraven
want hij zal nu in mij
voor altijd zijn zoete rust hebben.
Wereld, ga eruit, laat Jezus binnen!

76. Evangelie (Matth. 27:59-66)

76. Evangelie (Matth. 27:59-66)

Evangelist

Und Joseph nahm den Leib und wickelte ihn in ein rein Leinwand und legte ihn in sein eigen neu Grab, welches er hatte lassen in einen Fels hauen und wälzete einen grossen Stein vor die Tür des Grabes und ging davon. Es war aber allda Maria Magdalena und die andere Maria, die satzten sich gegen das Grab. Des andern Tages, der da folget nach dem Rüsttage, kamen die Hohenpriester und Pharisäer sämtlich zu Pilato und sprachen:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Herr, wir haben gedacht dass dieser Verführer sprach da er noch lebete: "Ich will nach dreien Tagen wieder auferstehen". Darum befiehl, dass man das Grab verwahre bis an den dritten Tag, auf dass nicht seine Jünger kommen und stehlen ihn und sagen zu dem Volk: Er ist auferstanden von den Toten, und werde der letzte Betrug ärger denn der erste.

Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Da habt ihr die Hüter; gehet hin und verwahrets wie ihrs wisset.

Evangelist

Sie gingen hin und verwahren das Grab mit Hütern und versiegelten den Stein.

77. Solisten met koor.

Bas

Nun ist der Herr zu Ruh gebracht.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jesu gute Nacht.

Evangelist

En Jozef nam het lichaam en wikkelde het in zuiver linnen en legde het in zijn eigen nieuwe graf dat hij in een rots had laten uithakken. En hij rolde een grote steen voor de ingang van het graf en ging weg. Daar waren echter Maria Magdalena en de andere Maria en zij gingen tegenover het graf zitten. De volgende dag, de dag na de rustdag, kwamen de overpriesters en de Farizeeën gezamenlijk bij Pilatus en zeiden:

Overpriesters (koor 1 en 2)

Heer, wij dachten aan wat deze bedrieger zei toen hij nog leefde: "Na drie dagen zal ik weer opstaan". Geef daarom opdracht het graf te bewaken tot de derde dag, om te voorkomen dat zijn leerlingen hem komen stelen en tegen het volk zullen zeggen: Hij is opgestaan uit de dood; en die laatste leugen zou erger zijn dan de eerste.

Evangelist

Pilatus zei tegen hen:

Pilatus

Hier hebben jullie de bewakers. Ga en beveilig het zoals jullie denken dat het moet.

Evangelist

Ze gingen weg en beveiligden het graf met bewakers en verzegelden de steen.

77. Solisten met koor.

Bas

Nu is de Heer tot rust gebracht.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

Tenor

Tenor

Die Müh ist aus, die unsre Sünden ihm gemacht.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jesu, gute Nacht.

Alt

O selige Gebeine, seht, wie ich euch mit Buss und Reu beweine, dass euch mein Fall in solche Not gebracht.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jesu, gute Nacht.

Sopraan

Habt lebenslang vor euer Leiden tausend Dank, dass ihr mein Seelenheil so wert geacht'.

Koor 2

Mein Jesu, mein Jewsu, gute Nacht.

78. Slotkoor (koor 1 en 2)

Wir setzen uns mit Tränen nieder und rufen dir im Grabe zu: ruhe sanfte, sanfte ruh! Ruht, ihr ausgesognen Glieder, ruhet sanfte, ruhet wohl! Euer Grab und Leichenstein soll dem ängstlichen Gewissen ein bequemes Ruhkissen und der Seelen Ruhstatt sein. Höchst vergnügt schlummern da die Augen ein. Wir setzen uns mit Tränen nieder und rufen dir im Grabe zu: ruhe sanfte, sanfte ruh.

De last van onze zonden die op hem drukte is voorbij.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

Alt

O heilig lichaam, zie hoe ik om u huil in boete en rouw, omdat mijn zonde u zoveel ellende heeft gebracht.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

Sopraan

Mijn leven lang breng ik u duizend maal dank, dat u geleden hebt omdat u mijn zielenheil zoveel waard vond.

Koor 2

Mijn Jezus, goede nacht.

78. Slotkoor (koor 1 en 2)

In tranen gaan wij zitten bij het graf en roepen u toe: rust zacht. Rust nu, afgepeigerd lichaam, rust zacht, rust in vrede. Uw graf en grafsteen zullen voor het bange geweten een zacht kussen zijn en een rustplaats voor de zielen; Met het grootste genoegen vallen daar onze ogen toe. In tranen gaan wij zitten bij het graf en roepen u toe: rust zacht.

Zin in zingen?

De meer dan 100 leden van Koorvereniging Bergen zingen met veel plezier en studeren met veel inzet. Samen werken we naar een uitvoering als deze toe. Heb jij na het horen van de Matthäus Passion zin gekregen om zelf ook te zingen? Je bent van harte welkom om een keer een van onze repetities bij te wonen. Dan kun je uitvinden of het wat voor je is. Mocht je het leuk vinden en is je stem goed genoeg, dan kun je lid worden van Koorvereniging Bergen. Vooral bij de mannen kunnen we versterking gebruiken, maar ook sopranen en alten zijn welkom.

Wil je graag meteen meezingen met ons volgende concert, kom dan op 1 en 8 mei vrijblijvend de repetities bijwonen.

Wij repeteren op de maandagavond van 8 tot 10 uur in het PCC, Loudelsweg 14a in Bergen.

Toekomstige concerten:

10 november 2017: Edward Elgar, The Music Makers en César Franck, Psyché.

14 december 2018: J.S. Bach, Weihnachtsoratorium.

12 april 2019: J.S. Bach, Matthäus Passion.

8 november 2019: J.S. Bach, Hohe Messe. Jubileumconcert voor het 100-jarig bestaan van Koorvereniging Bergen.

Vriend worden

Houd je van koormuziek en draag je Koorvereniging Bergen een warm hart toe?

Wil je voortaan bij elk concert van Koorvereniging Bergen verzekerd zijn van een goede plaats?

Word dan Vriend. Onze vrienden ondersteunen ons zodat we mooie concerten kunnen blijven geven in samenwerking met het Begeleidingsorkest voor Noord-Holland en professionele solisten.

Je kunt vriend worden voor €25,- per jaar. Dat geeft je het recht om maximaal twee kaarten te kopen voor plaatsen op de speciaal voor Vrienden gereserveerde banken voorin de kerk. Verder houden we je op de hoogte van het reilen en zeilen van Koorvereniging Bergen middels nieuwsbrieven.

We organiseren lezingen, openbare repetities voor vrienden en elke 2 jaar een feest.

Als je Vriend wilt worden of meer wilt weten, vul dan ons aanmeldingsformulier in op de website of vul het aanmeldingsformulier in uit dit boekje. Je kunt het vanavond afgeven bij de kassa of sturen naar:

Jos Boekel, Penningmeester Koorvereniging Bergen,
Herenweg 280 hs 117,
1934 PW Egmond aan den Hoef

Voor informatie bel of mail je naar:
Joanne Hofstra 06-83 63 48 13
vrienden@koorverenigingbergen.nl

Je kunt Koorvereniging Bergen ook steunen met een eenmalige donatie door een bedrag over te maken op rekening NL44 INGB 0003 0484 t.n.v. Koorvereniging Bergen of door te adverteren in ons programmaboekje.

schoenmakerij BERGEN

Breelaan 25b | 1861GC Bergen | Tel. 072-581 3611

Inschrijfformulier Vrienden

Persoonlijke informatie

Voornaam .....

Tussenvoegsel .....

Achternaam.....

Straat huisnummer.....

Postcode woonplaats .....

Telefoonnummer.....

E-mail.....

Jaarlijkse bijdrage (minimum € 25,00)

Bedrag.....

IBAN.....

Naam rekeninghouder .....

Woonplaats.....

Door ondertekening van dit formulier geef je toestemming aan:

- Koorvereniging Bergen om incasso-opdrachten voor de jaarlijkse bijdrage, voor bestelde concertkaarten en voor activiteiten als films e.d., mits je daarvoor ingetekend hebt, naar je bank te sturen.
- je bank om het bedrag van je rekening af te schrijven overeenkomstig de incasso-opdracht van Koorvereniging Bergen. De machtiging gaat in op het moment van ondertekenen. Als je het niet eens bent met de afschrijving, kun je deze laten terugboeken. Neem hiervoor binnen acht weken na afschrijving contact op met je bank. Vraag je bank naar de voorwaarden.

Plaats en datum:
Handtekening:

Stuur naar:
Jos Boekel,
Penningmeester Koorvereniging Bergen,
Herenweg 280 hs 117,
1934 PW Egmond aan den Hoef

ACCOLADE

M A K E L A A R S

*Trekt alle registers
voor u open!!*

Raadhuisstraat 8, Bergen NH ☎ 072 - 5813003

www.accolademakelaars.nl

VAN TIL WENST
U EEN FIJN
CONCERT

OPENINGSTIJDEN

Ma-Di-Wo: 9.30-17.30 uur
Do-Vr: 9.30-21.00 uur
Za: 9.30-17.30 uur

ADRES

Noorderkade 103B
1823 CJ Alkmaar
Telefoon (072) 5112760

WWW.VANTIL.NL

van tilinterieur
DESIGNCENTRUM

Breelaan 130
1861 GH Bergen NH
T 072 - 581 53 62

STERCK
MAKELAARS BOSSELAAR & JEHLSON

STERCK MAKELAARS
BREELAAN 130A
1861 AC BERGEN NH
T 072 - 581 53 62
INFO@STERCKMAKELAARS.NL
WWW.STERCKMAKELAARS.NL

Raadhuisstraat 6
1861 KS Bergen (N.H.)
072 - 5897799
www.vergeetmijniet-bergen.nl
info@vergeetmijniet-bergen.nl

EP:W. van der Steen Electro

Gemakkelijk, zeker en zorgeloos kopen

...hoogstpersoonlijk verzorgd door
EP:W. van der Steen Electro

EP:W. van der Steen Electro - Breelaan 29 - 1861 GC Bergen

EP: Bel ons: 072-5812204

INSTALLATIETECHNIEK

- o senioren sanitair
- o zinken/koperen goten
- o centrale verwarming
- o riolering
- o riool inspectie met kleurencamera
- o badkamers
- o decor radiatoren
- o diamantboringen
- o dakbedekking

www.hommaloedgieters.nl

Jan Oldenburglaan 36, Bergen 072-5812525

Plein 9, 1861 JX Bergen, T +31 (0)72 581 29 92

VAKANTIE • REIS • EN AVONTUURWINKEL

BARISTA KOFFIE | SHAKES | BUBBELS | STEAK | SOEP | TAARTJES | EETCAFÉ | LIEFDE THEE
BORRELEN | HIGH TEA | DESSERT | BROODJES | BURGER | GENIETEN

Speciale aanbieding:
3 gangendiner van
€29,50 voor €25,00
(Laat de campingbrochure zien)

Breelaan 6, 1861GE Bergen - 072-5813065 - www.restaurantjulie.nl

Breelaan 7a, Bergen NH 072 - 581 35 41

Chiel en Bianca van Driest

Prinsenstraat 22

1861 EN Bergen

Tel. 072 581 21 08

www.restaurant-onderdelinde.nl

volg ons op:
(maandag gesloten)

GALERIE LOES REEK

Galerie Loes Reek organiseert elke zes weken een tentoonstelling met glasobjecten en bronzen beelden van bekende hedendaagse kunstenaars.

Tevens is er altijd een uitgebreide collectie kristal van Kosta Boda uit Zweden, glasobjecten van Loes Reek en Hans Wibier, keramiek, sieraden van verschillende ontwerpers en kleine kristallen objecten uit de Bohemen.

Openingstijden:
dinsdag t/m zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
zondag van 13.00 - 17.00 uur.

Schoutenstraat 10, 1811HD, Alkmaar
T.31(0)72 5114526
info@loesreek.nl
www.loesreek.nl

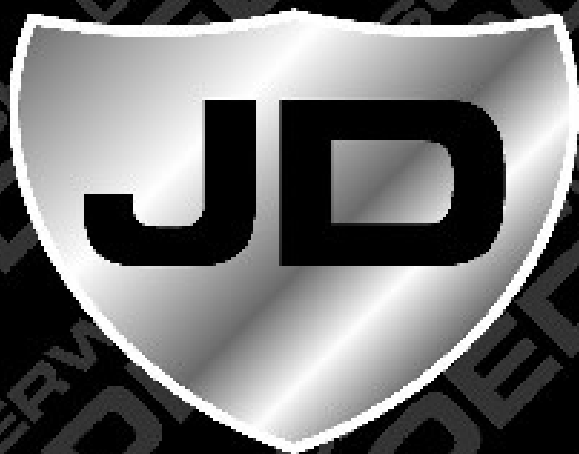
made by Scorlewald

Handgemaakte producten zoals tafellinnen,

kandelaren, snijplanken en servies.

Te koop bij Kardeis, Feniks en in onze webshop

www.ScorlewaldShop.nl

**SCHILDERWERKEN
DOEDENS**
06 533 458 56

Spanjaard

Muziekinstrumentenhandel

Sinds 1882, écht alles voor U, waar muziek in zit!

Koorstraat 23 - 25
1811 GM Alkmaar
T. (072) 515 43 44
F. (072) 515 00 25
E. info@spanjaardmuziek.nl

Piano's • Vleugels • Keyboards • Kleine instrumenten
Geluidsinstallaties • Hi-Fi apparatuur • Bladmuziek
Stemmen • Reparaties • Verhuur van piano's en
concertvleugels • Transporten

www.spanjaardmuziek.nl

EKOPLAZA

Samen een gezonde wereld

ALKMAAR

Hofplein 3
1811 LE Alkmaar
072-5111963

SCHOORL

Heereweg 13
1871 EB Schoorl
072-5093189

Beide winkels zijn 7 dagen per week geopend.

www.ekoplaza.nl